

't Hupke

Nr. 144 Lente 2011

In dit nummer

- Verbeterd Hupke
- Roland-Jan Buijs, Sovon coördinator
- Toename Tapuit en Paap
- Jaar van de Boerenzwaluw
- De Groene Specht
- De Redactie
- www.waarneming.nl
- Roofvogeltelling
- Bruine Kiekendief in West-Brabant
- De Dintelse gorzen
- In gesprek met Raymond van Breemen
- De werkgroepen
- De Boomvalk

**Dit is uitgave nr. 144. Jaargang 42
Oplage 275 stuks.**

't Hupke is een uitgave van de West Brabantse Vogelwerkgroep en wordt 4x per jaar toegezonden aan onze leden.

Bestuur

Piet van Iersel (voorzitter)
Vacant (secretaris)
Coen ter Kuile (penningm.)
Willem Veenhuizen (bio. secr)
Ellie Pruiksmā (publiciteit)

Redactie

Martin van Leest
Jan Benoist
p/a Gaffelstraat 52
4835 AP Breda
redactie@westbrabantsevwg.nl

Vaste medewerkers

Raymond van Breemen
Henriette Huijgens
Piet van Iersel
Hans van der Sanden
Willem Veenhuizen
Harry van Vugt

Overname artikelen

Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de redactie worden overgenomen.

Wijze van aanleveren

Kopij per email aanleveren als Word bestand zonder opmaak.
Grafieken en tabellen en foto's apart aanleveren per email

Website

Aanvullende informatie van artikelen en activiteiten van onze vereniging vindt u op onze website.
www.westbrabantsevwg.nl

Volgend Hupke

Verzenddatum 1 juni
Aanleveren kopij tot 1 mei

Foto voorkant

Boerenzwaluw
Sonja Olthof

Foto's achterkant

Boerenzwaluw op draad,
Harry Fiolet
Parende Boerenzwaluwen
Eric Gibcus.
Linksboven: Swev, Cor Huijgens
Onder links, Kamertjes Jan Benoist
Midden, Weidevogelgroep
Rechts, Werkgroep Uilen, Jan Benoist

Het nieuwe jaar is weer begonnen. Weliswaar wit en met wat sneeuw nog -er waren zelfs een paar dagen dat je nog net even kon schaatsen-, maar dat is allemaal weer voorbij. Er werden recordaantallen ganzen gezien tijdens de waterwildtellingen en het zag er buiten prachtig uit. Voor de vogels zijn zulke weersomstandigheden altijd wat minder gunstig, maar dankzij de vele mensen die ze helpen, komen ze er wel. Zo zag ik bijvoorbeeld dat er veel vogels gebruik maken van de door boeren ingekuilde maïs. Spreeuwen, meeuwen en mussen zijn er als de kippen bij en terecht.

Ook nemen de mogelijkheden om telgegevens op internet te zetten nog steeds toe: SOVON, Waarneming.nl, Telmee en ga zo maar door. Voor de jonge mensen wellicht ideaal, maar gezien de vergrijzing van de vereniging zal het voor verschillende leden best nog wel een kluif zijn. De afgelopen SWEV-avond was voor deze mensen wellicht net wat te veel van het goede. Het geeft echter wel aan dat er een grote vraag is naar digitaal aangeleverde gegevens en dus naar tellers, die de tijd nemen om de leuke waarnemingen van overdag nog eens te verwerken. Ik zie daar wel kansen voor onze biologisch secretaris en voor Hans van der Sanden, die zich de moeite getroost om gegevens van internet (waarneming.nl) in onze eigen databank over te nemen. Daarvoor alle lof.

Internet is een medium om snel zaken te kunnen opzoeken en vluchtig te beoordelen, maar het is meer werk om inzicht in veranderingen in de vogelwereld te krijgen. Langlopende monitoring en vergelijking van de resultaten van vogelonderzoek met andere processen (de financiële crisis daargelaten) is een heel andere tak van sport. Het meest opvallende daarover vertelde ons Henk Moller Pillot uit Tilburg. Hij doet daar al meer dan 35 jaar vogeltellingen in een park: een opmerkelijk relaas daarover hield hij op een van onze contactavonden.

Verheugend vind ik het feit dat de contactavonden zo goed bezocht worden, de roofvogellezing, de avond over kunst en vogels en de lezing van Bennie van de Brink over de Boerenzwaluw zijn daar toch goede voorbeelden van. Moge dat in de toekomst zo blijven. Ellie, bedankt voor je inspanningen van de afgelopen tijd.

Piet van Iersel

Van de redactie

In dit nummer zijn naar aanleiding van de uitslag van de enquête een aantal wijzigingen doorgevoerd. De rubriek WAARNEMINGEN is gehalveerd en is aangevuld met een rubriek BIJZONDERE WAARNEMING.

Willem Veenhuizen heeft de redactie versterkt en neemt de rubriek VOGELS HOUDEN VAN BREDa voor zijn rekening. Deze rubriek is juist bedoeld voor en door de lezers, dus overstelp Willem met kopij zodat hij zijn handjes er vol aan heeft.

Voor de rubriek NATUURGEBIED IN DE REGIO vragen wij de lezers om een verslagje te schrijven over het gebied dat bezocht is en de bijzondere waarnemingen die men zag.

De AGENDA is verplaatst naar de voorlaatste bladzijde.

Alle kopij sturen naar redactie@westbrabantsevwg.nl

Weer veel plezier met dit opnieuw verbeterde Hupke.

Jan en Martin

Interne bestuursproblemen

De afwikkeling van het beëindigen van de werkzaamheden van Piet Verboom evenals het stoppen van Jan Sauer als secretaris waren de voornaamste bestuursproblemen in de twee laatste maanden van 2010. Een en ander is het gevolg van een communicatieprobleem. Een oplossing kon ondanks het werk van een commissie van goede diensten helaas niet gevonden worden. Daarom is de bestuursfunctie van secretaris nu vacant en moest ook een oplossing worden gezocht voor een eenvoudige manier van werken voor de penningmeester. Die is intussen gevonden.

Bestemmingsplan Buitengebied Noord

Aan de bijeenkomsten van de klankbordgroep voor dit plan wordt door onze vereniging een bijdrage geleverd. Onze vereniging streeft naar gevarieerd landgebruik en een bufferzone zonder kassen van minstens 500 meter tussen natuur- en landbouwgebied. Het gaat tenslotte om belangrijke vogelgebieden. Het bestemmingsplan zal een conserverend karakter krijgen waarbij alleen minimale uitbreiding van de kassen zal worden toegestaan, nieuw vestiging al helemaal niet. We letten op!

Industrieterein Emer-Hintelaken, Stulemeijerputten

De ontwikkelingen in dit gebied zijn nog gaande. Positief is dat er een ecologische zone is gepland langs de Mark tot aan de Bethlehemloop. Ook de Emerput is in het plan ontzien. Een nog niet uitgewerkt plan voor een groot kruispunt in de Backer en Ruebweg, met een nieuwe toegangsweg naar Emer-Hintelaken wordt verkeers technisch bekeken. Onze vereniging streeft ernaar een ecologische verbinding van de Mark langs de Bethlehemloop naar de Emerput te handhaven of te realiseren. Dat standpunt dragen we nu telkens uit.

Windmolenparken bij Etten-Leur

Twee windmolenparken bij Etten-Leur vragen nu om onze aandacht. Inmiddels heeft de Stichting Vogels in Brabant (VIB) een bezwaarschrift bij het gerechtshof in Breda neergelegd, omdat procedurefouten zijn gemaakt bij het gebruik van artikel 19 WRO. Het compensatiebeginsel van de provincie Noord-Brabant wordt door de gemeente Etten-Leur niet goed gebruikt. Wij denken dat vanwege de hinder door geluid meer compensatie nodig is, dan men van plan is te geven. Het compensatieplan is helemaal niet ter visie gelegd, zodat we niet kunnen beoordelen of dit op de juiste wijze tot stand is gekomen. Wij steunen het VIB samen met IVN Etten-Leur in deze actie.

We kunnen leden, die in ontwikkelingen in de ruimtelijke ordening geïnteresseerd zijn, best bij het bovenstaande gebruiken. Inspraak en tijdig betrokken zijn bij planvorming, biedt vaak een mogelijkheid om tot een betere bescherming van vogels te komen.

Piet van Iersel

Botte bijl in de natuur

Is natuurbescherming een linkse hobby?

Natuurlijk niet. De natuur is er voor iedereen, rijk en arm, en heeft niets met politieke voorkeur te maken of er moeten economische belangen een rol spelen. Het is uiterst laakbaar dat partijen de natuurbescherming in een hoek duwen die zij niet verdient. Over demoniseren gesproken.

Ten onrechte wordt natuur evenals cultuur en ontwikkelingshulp door de huidige regering ernstig gedupeerd door onevenredige hoge bezuinigingen van 40 procent. Het lijkt wel bijltesdag (om oude veten uit te vechten). Voor de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) wordt geen geld meer beschikbaar gesteld, waardoor ook vrijwel voltooide projecten niet afgewerkt kunnen worden. Het budget voor Staatsbosbeheer wordt gehalveerd, er moeten zelfs 15.000 hectaren natuur afgestoten worden.

De Haringvlietsluizen worden niet op een kier gezet. Daardoor kunnen zalm, forel en aal niet stroomopwaarts zwemmen om te paaien.

Ondanks een verdrag met België is men niet van plan om de Hedwigepolder te ontpolderen. Dat was noodzakelijk als natuurcompensatie voor het uitdiepen van de Westerschelde. Daardoor zijn veel slikken verloren gegaan. Eerder gemaakte afspraken met de Europese Unie worden botweg genegeerd. Wij hebben echter deze regering democratisch gekozen, een regering die met een heel kleine meerderheid een grote minderheid tegen zich inneemt door eerder genomen besluiten terug te draaien. Boeren en natuurbeschermers kunnen goed samenwerken, maar een van de regeringspartijen gaat nog steeds door, zoals zolang gebruikelijk was, beide partijen uit elkaar te drijven en zelfs tegen elkaar op te zetten. De natuur zou veel landbouwgrond opslokken. Dat is beslist niet waar: de meeste grond gaat naar woningbouw, bedrijventerreinen en nieuwe wegen. Voor onze veiligheid moet er ruimte voor water komen. Om verdroging tegen te gaan moet water ter plaatse vastgehouden kunnen worden.

Te lang zijn deze problemen genegeerd.

Wat kunnen wij doen? Protesteren en de regering terugfluiten, in ieder geval luid laten horen dat wij niet akkoord gaan met de draconische bezuinigingen.

Biemeus

Akkerrandenbeheer

Akkervogels als Veldleeuwerik, Graspieper en Patrijs nemen onrustbarend in aantal af door grootschalige en gemechaniseerde landbouw. Om de teruggang tegen te gaan wordt door de provincie Noord-Brabant vanaf 2011 voor akkerrandenbeheer 3,8 miljoen euro beschikbaar gesteld.

Het subsidiestelsel Natuur en Landschap biedt twee typen randenbeheer aan: een met gras/kruidenvegetatie voor broedende akkervogels en een met graan/kruidenvegetatie voor trekkende en overwinterende akkervogels zoals Kneu, Groenling en Putter. In West-Brabant zijn al veel contracten met boeren afgesloten; in 2011 zullen wij kunnen zien waar. Soms staat er bij zo'n perceel een bord van een Agrarische Natuurvereniging.

Wij vogelliefhebbers zouden kunnen bekijken of de randen ook werkelijk de beoogde doelstelling opgeleverd hebben. Roodborsttapuit en Gele Kwikstaart zullen zeker kunnen profiteren van de akkerranden omdat de nesten gespaard worden. Of Veldleeuwerik, Graspieper en Patrijs ook werkelijk zo slim zullen zijn om in de randen te gaan broeden is nog de vraag.

Als in de winter de akkerranden met graan blijven staan, kan gezien worden of zaadeters daar ook gebruik van maken.

Harry van Vugt

Halsbandparkieten

De Halsbandparkiet is een vogelsoort die zich in steden goed kan handhaven als hij ontsnapt is uit een volièrre. Het land van herkomst van deze soort is India. Deze parkieten voeden zich met zaden, fruit, knoppen en twijgen, in de winter vooral met pinda's die mensen ophangen voor de mezen.

In 1968 werd het eerste broedgeval in Den Haag vastgesteld en in 1973 in Amsterdam. Inmiddels zitten er al meer dan 10.000 Halsbandparkieten in Nederland, voornamelijk in de grote steden: Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht en Haarlem. Voor de nacht zoeken ze een gemeenschappelijke slaapplek op. In Amsterdam zijn er in een boom 1774 geteld. Tijdens het vuurwerkgeweld op oudejaarsavond zijn ze daar vertrokken, maar in de weken daarna zijn de meeste weer teruggekeerd.

De meningen over deze vogels zijn verdeeld: de een vindt het prachtige vogels, de ander heeft er een hekel aan vanwege het geschreeuw. Zij kunnen schade toebrengen aan fruit.

Ze broeden in boomholtes en concurreren zo met Spreeuwen, Holenduiven, uilen en spechten. Voor de nestholten van mezen en Boomklevers zijn ze te groot.

Behalve grote roofvogels zoals Haviken en Slechtvalken hebben ze geen natuurlijke vijanden. Deze parkieten kunnen hard vliegen: er is een snelheid van 55 kilometer per uur gemeten. Daar waar Boom- en Steenmarters voorkomen kan wel nestpredatie plaatsvinden. Halsbandparkieten gaan pas in hun vierde levensjaar broeden. Ze hebben één nest per jaar en gemiddeld maar één jong. In Breda zijn al diverse malen een of twee exemplaren waargenomen. Waarschijnlijk zijn ze niet gebleven want er zijn lange periodes waarin ze niet gezien worden. De verwachting is wel dat ze hier de komende jaren gaan broeden.

De Alexanderparkiet, een nauw verwante soort, komt sinds 2006 ook vrijvliegend voor in Nederland; er zijn er al circa vijftig in Amsterdam waargenomen.

Harry van Vugt

Roerdomp vliegt naar Senegal

Over het geheimzinnige bestaan van de Roerdomp in het rietland was nog weinig bekend.

Om de soort beter te kunnen bestuderen, en zo informatie te krijgen voor de bescherming, zijn er een aantal [wanneer, hoeveel?] voorzien van zendertjes.

Zo bleek dat Roerdampen geen vaste partner hebben; de mannetjes doen aan veelwijverij en zwerven in de broedtijd rond.

Volgens alle handboeken gelden Roerdampen in Nederland als standvogels. De verrassing was dan ook groot toen er half augustus een vrouwtje uit Noord-Frankrijk werd teruggemeld. Eind oktober kwamen er signalen van dezelfde vogel uit Senegal en begin november uit Gambia. Daarmee heeft deze Roerdomp dezelfde trekweg gevolgd en hetzelfde winterkwartier gevonden als onze Purperreigers.

Harry van Vugt

Fenologie 2011

Fenologie-onderzoek is onderzoek dat gedaan kan worden door iedereen, ervaren of pas gestart met vogelstudie. Daarom ook dit jaar weer een oproep om de eerste waarnemingen van de zomergasten door te geven. De soorten waar het om gaat, vind je op de website van de Vogelwerkgroep of in 't Hupke nr.142, herfst 2010. De resultaten worden in 't Hupke en op de site van de Vogelwerkgroep geplaatst.

Vooraf soorten die als eerste terugkeren, zoals de Tjiftjaf, de Grutto en de Boerenzwaluw worden vaak gemeld. Maar ook waarnemingen van soorten die later terugkeren, zoals Bosrietzanger en Spotvogel, zijn belangrijk.

Hoe meer waarnemingen er van een soort binnenkomen, hoe interessanter het wordt om de gegevens van meerdere jaren te vergelijken. Daarom ook nu weer de oproep aan ieder van onze ruim tweehonderd leden: geef je waarneming van een soort door, ook al zou dit de tiende waarneming zijn en een van vier weken later dan de eerste melding.

Hans van der Sanden

Een vogelsuccesje!

Op het waterbassin bij de nieuwbouwwijk Waterdonken tussen Breda-Noord en Teteringen komen steeds meer watervogels foerageren en overnachten. Het is een genot om te zien. Tegen dit water aan ligt de Zwarte Dijk/Groenstraat waar steeds meer verkeer overheen gaat, maar waar ook de Knobbelzwanen regelmatig erg laag overvliegen! Op de fiets moet je je soms zelfs bukken, want zwanen maken nu eenmaal langzaam hoogte.

Een tijdje geleden heb ik hierover met Raymond van Breemen gesproken, met als resultaat dat de gemeente Breda hier nu dit waarschuwbord heeft geplaatst.

Een leuk vogelsuccesje van IVN Mark en Donge en de West Brabantse Vogelwerkgroep samen!

Mariëtta Peters

Het Waarschuwbord

(Mariëtta Peters)

Aa of Weerij's natuurlijker? Nog even geduld!

Er is jarenlang overlegd om de Aa of Weerij's weer natuurlijker te maken. Sinds kort is het landinrichtingsplan door de provincie Noord-Brabant goedgekeurd en in de inspraak gebracht. Na jaren van voorbereiding werd het nog heel spannend want er was onvoldoende geld voor de uitvoering van het totale plan. Er gingen zelfs stemmen op om dan alleen maar de landbouwmaatregelen en niet de natuurmaatregelen te nemen. Dat gaf in de natuurhoeken natuurlijk al kromme tenen, en protesten werden voorbereid. Maar dat was toch ook de provincie te grijs, zodat er ergens geld gevonden werd. In het hele traject zijn de natuurbelangen door Frieda Hof van de Groene Koepel behartigd, lang niet altijd makkelijk bij zo grote landbouwbelangen. Het landbouwbelang is om de versnipperde kavels uiteindelijk op de goede plekken te krijgen.

Het plan omvat niet de gehele Aa of Weerij's, maar een stuk van circa 6 kilometer vanaf Effen zuidwaarts tot voorbij Rijsbergen. Ook zijn belangrijke verbeteringen langs de Hazeldonkse Beek en de Bijloop en Turfvaart in het plan opgenomen; dat laatste stuk van zo'n 35 hectare als natuurlijke verbinding tussen de Pannenhoef en de Vloeiweide. Voor natuur en water zijn de belangrijke onderdelen verder zo'n 40 hectare natuur bij de Krabbenbossen en aansluitend bijna 50 hectare bij de Breedbroeken (tussen Kaarschot en de

A16/HSL). Die gebieden worden veel als natte natuur en als waterberging ingericht, met verder veel bloemrijk grasland. Langs de Aa of Weerij's en Hazeldonkse Beek komt een Ecologische Verbindingszone van gemiddeld zo'n 25 meter breed als natuurcorridor in het bouwland. Opvallend is dat er geen meanders meer hersteld worden. Zo blijft die bij Effen de enige. Jammer, want meanders zijn het voorkeursbiotoop van de IJsvogel.

Frieda Hof heeft behalve voor de natuur ook steeds de geplande wandelpaden moeten bewaken, de landbouw had daar niet zo veel mee op. De eerste kritiek is ook dat het plan fors te kort schiet in recreatieve fietspaden. Er zijn al circa 150 verzoeken voor een doorgaand fietspad langs de Aa of Weerij's. Daar moet de provincie straks met de gemeenten een besluit over nemen. Door de intensieve landbouw met veel boomkwekerijen is de druk op het gebied groot, daarom is er ook gekozen voor de wettelijke ruilverkaveling omdat die uiteindelijk bindend is. Gelukkig is er al 200 hectare ruilgrond aangekocht: dat biedt dus mogelijkheden tot minnelijke schikkingen en een optimistische start in 2013. Anders kan het uitlopen tot circa 2016. In ieder geval is het duidelijk dat in dit 3200 hectare grote gebied heel wat meer ruimte voor vogels en natuurliefhebbers gaat komen. Versterking van de natuur langs blauwe aders als de Aa of Weerij's werkt altijd direct door naar de vogelstand. En de Aa of Weerij's en het Markdal vormen ook makkelijke bakens in de route van trekvogels. Zullen we het aan de waarnemingen gaan zien?

Aan het laatste stukje langs Zundert tot aan de Vlaamse grens wordt ook gewerkt. That is another story.

Joop van Riet

Streng winter, veel ganzen

Vanaf de tweede week van december 2010 tot en met de eerste week van januari 2011 vroom het en lag er sneeuw. Er werd geschaatst en de wegen waren moeilijk te berijden.

Medio december 2010 zijn door een aantal leden watervogels geteld. Er werden 29.199 Kolganzen geteld, alleen in januari 1998 en in januari 2003 zaten er meer: respectievelijk 29.286 en 32.741.

Ook zaten er 20.520 Grauwe Ganzen en 11.670 Brandganzen: een nieuw record!

Het aantal Toendrarietganzen blijft deze winter achter in vergelijking tot wat wij in voorgaande jaren gewend waren.

In onderstaand overzicht is te zien dat in de polders rond Steenbergen de meeste ganzen zaten.

	Kolganzen	Grauwe ganzen	Brandganzen	Rietganzen (toendra)
Terheijden	2695	556		
Moerdijk		170		
Zonzeel	12140	2370	3340	150
Breda oost	1800	6		
Beemden	6704	225	80	2
Willemstad	810	2643	970	
Steenbergen	5050	14550	7280	55
Totaal	29199	20520	11670	207

Harry van Vugt

SOVON- districtscoördinator kolonievogels en zeldzame soorten

Wie ben ik?

Mijn naam is Roland-Jan Buijs en ik ben districtscoördinator (DC) kolonievogels en zeldzame broedvogels voor SOVON (Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland). Velen van jullie kennen mij waarschijnlijk omdat ik al een tijdje actief ben in het West-Brabantse. Voor diegenen die mij nog niet kennen volgen hier enige wetenswaardigheden.

Ik ben 33 jaar oud en woon in de Oud-Vossemeer met mijn vrouw Suzanne en dochter Elinn. In mijn vrije tijd ben ik naast DC ook penningmeester van de Vogelwerkgroep Bergen op Zoom. In het verleden ben ik al eens eerder werkzaam geweest voor SOVON als coördinator Ganzen- en Zwanentellingen in West-Brabant. Ik heb inmiddels van mijn hobby mijn beroep weten te maken en heb een ecologisch adviesbureau (Buijs Eco Consult B.V.) waar ik mij onder andere bezig houd met soortgericht onderzoek naar grote meeuwen in Zuidwest-Nederland.

Meten is weten!

Monitoring behoort tot de kernactiviteiten van SOVON. Dankzij een uitgebreid netwerk van ruim 7.000 waarnemers en een goede samenwerking met verschillende andere instituten en organisaties is SOVON in staat voor de meeste in Nederland voorkomende vogelsoorten uitspraken te doen over jaarlijkse veranderingen in aantallen en verspreiding. Het eerste monitoringproject dat door SOVON in 1978 werd opgezet is het Punt Transect Tellingen-project (PTT) voor wintervogels. Recenter worden ook reproductie en overleving gevolgd, zodat niet alleen de aantalsveranderingen zelf, maar ook de achtergronden voor die veranderingen in beeld worden gebracht. Juist die combinatie levert signalen op die voor natuurbeheer en natuurbeleid en verder onderzoek van belang zijn. Naast de jaarlijkse tellingen worden periodiek projecten georganiseerd die de verspreiding van vogels in heel Nederland in kaart brengen. Het meest recente voorbeeld daarvan is de in 2002 verschenen nieuwe Atlas van Nederlandse broedvogels.

De monitoringactiviteiten van SOVON vallen grotendeels onder het zogenaamde Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). Dit is een samenwerkingsverband tussen een aantal ministeries, het RIVM, de provincies en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De coördinatie door SOVON wordt mogelijk gemaakt via een opdrachtverlening van het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie en Rijkswaterstaat. De resultaten van alle inventarisaties en tellingen vormen onder andere een belangrijk onderdeel van de monitoring van vogel- en habitatrichtlijngebieden van het Europese Natura 2000-netwerk

Broedvogelmonitoring

Nederland is door het afwisselende landschap met droge en natte natuur en het milde klimaat een belangrijk broedgebied voor veel bijzondere vogelsoorten. Tegelijkertijd kent Nederland een hoge bevolkingsdichtheid en een grote druk op de beschikbare ruimte. Dit schept bijzondere verplichtingen ten aanzien van het behoud en de bescherming van broedvogels. Inventarisaties van broedvogels worden dan ook al tientallen jaren uitgevoerd. In de loop van de jaren tachtig zijn de methodieken steeds verder gestandaardiseerd en tegenwoordig is het gebruikelijk dat veldwerk en samenwerking volgens de 'SOVON-methode' worden uitgevoerd. De broedvogelmonitoring die SOVON organiseert is onderdeel van het Netwerk Ecologische Monitoring en wordt gecoördineerd in

nauwe samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek. Er zijn twee projecten: algemene en schaarse soorten worden via steekproefgebieden gevolgd met het Broedvogel Monitoring Project (BMP); zeldzame soorten en kolonievogels worden gevolgd met het Landelijk Soortonderzoek Broedvogels (LSB), dat zoveel mogelijk uitgaat van een dekkende telling van alle belangrijke broedgebieden of alle broedparen in Nederland. De doelstelling van deze projecten is het volgen van landelijke populatieontwikkelingen (eventueel uitgesplitst naar landschapstype en regio) en het volgen van aantalsontwikkelingen bij broedvogels in belangrijke gebieden, zoals habitat- en vogelrichtlijngebieden.

Samenwerking met vogelaars uit West-Brabant!

De SOVON-broedvogelprojecten (BMP[...] en LSB) kunnen bogen op ruime deelname van enthousiaste inventarisateurs. Jaarlijks worden talloze zeldzame broedvogels opgespoord, duizenden kolonies geteld en meer dan duizend vaste steekproefgebieden onder de loep genomen. Met dit hoge peil kan SOVON goed de vinger aan de pols houden. Toch blijft er altijd nog wat te wensen over, zoals bijvoorbeeld een betere landelijke spreiding. Hieronder is voor West-Brabant een overzicht gemaakt van gebieden waarvan extra gegevens gewenst zijn (BMP= broedvogel Monitoring Project, K= kolonievogels en Z= zeldzame broedvogels).

Heb je interesse? neem dan contact op met mij!

	<i>Noord Brabant</i>
BMP	Biesbosch (moeras, ruigte, struweel en bos)
K	Bergen op Zoom e.o. (Huiszwaluw)
Z	Brabantse Wal (Canadese Gans, Nachtzwaluw)
BMP	Brabantse Wal (heide/bos: Boomleeuwerik, Dodaars, Wespendif en Zwarte Specht)
Z	Hollands Diep (Bruine Kiekendif en IJsvogel)
BMP	Hollands Diep (moeras)
BMP	Kampina & Oisterwijkse Vennen (Dodaars en Roodborsttapuit)
Z	Markiezaat (Roerdomp, Kolgans, Pijlstaart en Rosse Stekelstaart)
BMP	Markiezaat (Dodaars)
Z	Noord-Brabant (Middelste Bonte Specht)
Z	Volkerakmeer (Brandgans en Bruine Kiekendif)

Contactpersoon: Roland-Jan Buijs

E-mail: lsb.brabantwest@sovon.nl

Roland Jan Buijs

Belevenissen in de Doenradestraat

Terwijl ik hier het een en ander noteer, is de dooi goed ingevallen en zijn sneeuw en ijs zo goed als van de straten, pleinen en uit de bomen verdwenen. De afgelopen weken zijn voor de vogels niet zo'n beste tijd geweest. Maar in de tuin en rondom de voerplaats was genoeg te beleven.

Er hangen wat vetbollen en pindazakjes aan de voerplank, en iedere ochtend voer ik wat algemeen strooivoer op de plank en op de grond.

Een drukte van belang: Vinken, Groenlingen en enkele Heggenmussen op de grond. Merels zijn soms wel met acht exemplaren vertegenwoordigd; ik heb er nog nooit zoveel bij elkaar op de voerplek gezien.

Er zijn soms wel negen Kauwen aanwezig, zowel op de grond als op de plank, en zelfs balancerend op de vetbollen. Spreeuw, Turkse Tortel en Houtduif zijn iedere dag van de partij, de Houtduif soms met wel elf exemplaren tegelijk. Natuurlijk zitten er altijd Kool-en Pimpelmezen op het voer - wie heeft dat niet- en het lieflijke Roodborstje.

Wel opvallend was dat aan het begin van de winter enkele Zwarte Mezen en een Kuifmees aanwezig waren. Die zijn daarna tot op heden niet meer geweest!

Enkele dagen zat er tussen de vinken een Keep of Oranjevink. Het was een vrouwtje, de mannetjes hebben meer zwart op de kop. Andere jaren heb ik wel meer exemplaren op het voer zien afkomen, maar nu op enkele dagen maar één. De Keep komt alleen in de winterperiode in ons land voor. De soort broedt in Noord-Europa en hoger in de bergen, waar hij de Vink vervangt. Als er te weinig voedsel te vinden is in het hoge noorden komen de Kepen naar het zuiden.

Als het een goed beukennotenjaar is zijn ze samen met Vinken onder de beuken te vinden en eten met smaak de beukennotjes.

Opvallend afwezig in de sneeuw- en vorstperiode, tenminste bij ons in de straat, waren de Staartmezen en de Sijzen.

Trouwens, Huismussen heb ik nog nooit op het voer hier gehad. Er blijft altijd wat te wensen over!

Willem Veenhuizen

Monitoring van Huiszwaluwen in 2008-2010

Op veertien locaties zijn in de laatste drie jaar Huiszwaluwen gevolgd door het aantal nesten te tellen.

Er zijn plaatselijk verschillen geconstateerd maar als alle locaties bij elkaar geteld worden blijkt dat de stand vrijwel stabiel is.

Gemeente	Plaats	atlasblok	2008	2009	2010		geteld door
Steenbergen	Heense polder	435315	62	54	75	Dijkschuurtje	Harry van Vugt e.a.
Werkendam	Braspenning	441433	9	8	17	Landbouwschuur	Harry van Vugt e.a.
Werkendam	Kroonweg	441245	8	13	17	Huis	Harry van Vugt e.a.
Werkendam	Veerweg	441233	2	0	0	Huis	Harry van Vugt e.a.
Werkendam	Reugtweg 2	442315	1	0	0	Huis	Harry van Vugt e.a.
Geertruidenberg	Keizersveer	443512	21	10	10	Huis	Harry van Vugt e.a.
Drimmelen	Biesbos Amalia hoeve	442441	127	131	142	Boerderij huis	Raymond van Bremen
Drimmelen	Hamseweg 3	443322	28	40	28	Boerderij huis	Harry van Vugt e.a.
Drimmelen	Schuddebeurs	443212	150	149	127	Gemaal	Harry van Vugt e.a.
Breda	Teteringen	445431	61	41	53	gehele dorp	IVN Marietta Peters
Breda	Effen, Rijsbergseweg 287-289	501235	18	12	14	Huizen	Harry van Vugt e.a.
Breda	Rietdijk 2, 4, 4a, 7.	445322	19	19	11	Huizen	Willem Veenhuizen
Breda	Rithesetraat 279 en 303	501243	23	26	26	Huizen	Jan Benoist
Halderbergen	Oudenbosch	491811	80	92	85	gehele dorp	John Frijters
	Totaal		609	595	605		

Harry van Vugt

Alle Begin is moeilijk

Eind jaren zeventig had ik m'n ware hobby gevonden: ik werd vogelaar. In de bibliotheek vond ik wat boekjes die me op weg hielpen. Daarin was te lezen dat je om te kunnen vogelen een aantal attributen nodig hebt. De belangrijkste zijn een veldgids en een verrekijker.

Hoe kies je de juiste verrekijker?

Van m'n verjaardagscenten mocht ik bij de Kijkshop een verrekijker gaan uitzoeken. Daar stonden ze opgesteld: een 7x50, een 10x50 en een 12x50. De beste is natuurlijk die met de meeste vergroting (dacht ik in m'n onwetendheid). Het werd dus de 12x50. Thuisgekomen werd de kijker direct uitgeprobeerd. De eerste de beste Koolmees zou ik wel eens even van dichtbij gaan bekijken. Ik richtte m'n kijker en zag wel veel takken, maar nergens een Koolmees. Dan nog eens kijken met het blote oog. O, hij zat nu in een andere boom. Opnieuw de kijker gericht en na wat heen en weer gezwaai had ik de mees nu eindelijk in beeld. Nou ja, voor even dan want voor ik het wist was ik de vogel al weer kwijt. Hier wreekte de twaalfmaal-vergroting zich. Hoe groter de vergroting, des te kleiner wordt de beeldhoek en des te moeilijker wordt het om de vogel in beeld te houden (laat staan in beeld te krijgen).

Inmiddels kijk ik al ruim dertig jaar naar vogels en in die tijd heb ik drie keer een andere verrekijker aangeschaft.

Daarbij heb ik wel een aantal lessen geleerd:

Een verrekijker koop je bij voorkeur bij een winkel waar je verschillende kijkers -liefst buiten- met elkaar kunt vergelijken.

Een vergroting van meer dan tienmaal heeft meer na- dan voordelen (meer bewegings-onscherpte, kleiner gezichtsveld, zwaarder). Veel belangrijker dan de vergroting zijn de scherpte, de helderheid en de contrastweergave. Hoe groter het gezichtsveld, des te eenvoudiger zal het zijn om een vogel in beeld te krijgen/te houden. Over het algemeen hebben de wat duurere kijkers bij gelijke vergroting een groter gezichtsveld dan de goedkopere varianten. Wanneer je regelmatig wat langere excursies maakt, dan heeft een kleine, lichtgewicht kijker de voorkeur. Goedkoop blijkt in de praktijk vaak duurkoop. Je hoeft beslist niet direct een verrekijker van een topmerk te kopen, maar voor een goede kijker zul je tegenwoordig toch enkele honderden euro's neer moeten tellen. Over het algemeen gaan de betere kijkers ook veel langer mee dan de goedkopere. Om die reden zit er vaak jarenlange (tot soms levenslange) garantie op. Zo verdient de investering zichzelf terug. De getallen op een kijker (bijv. 10x40) staan voor de vergroting en de doorsnede van de voorste lens (het objectief) in millimeters. Er bestaat geen kijker die voor iedereen het beste is. Wanneer je een nieuwe verrekijker wilt aanschaffen, doe je er daarom verstandig aan om verschillende kijkers met elkaar te vergelijken. Overdag, onder goede lichtomstandigheden, wordt de prestatie van een kijker voornamelijk bepaald door de vergroting. Theoretisch kun je zeggen: hoe meer hoe beter, maar vanwege de hierboven uiteengezette redenen gaat dat in de praktijk niet altijd op. Meestal voldoet een vergroting tussen achtmaal en tienmaal het beste. In de schemering (en dus ook in een donker bos) is de schemergetal-prestatie bepalend. Ik ga hier niemand lastig vallen met ingewikkelde formules, maar simpel gezegd komt het erop neer dat de combinatie van vergroting en objectiefdiameter samen het schemergetal bepalen. Onder schemerige omstandigheden presteert een 8x40 beter dan een 8x30 terwijl een 10x40 deze beide overtreft.

John Frijters

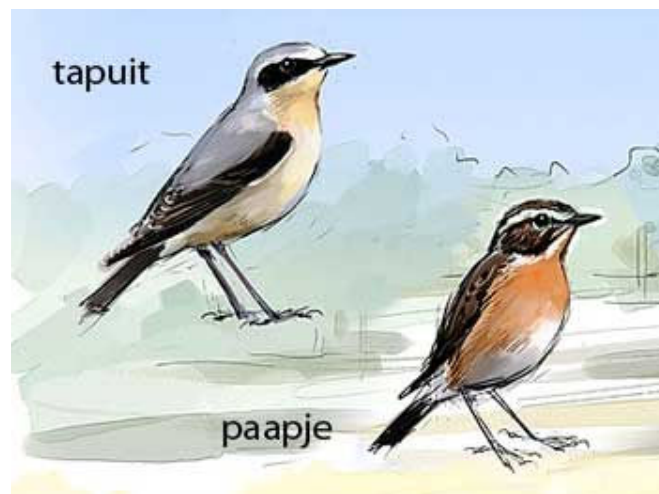
Tapuit en Paapje: opvallende toename doortrekkers

De aantallen in Nederland broedende Tapuiten en Paapjes zijn laag en nemen nog steeds af, maar wij zien deze soorten wel als doortrekker in voor- en najaar. In augustus en september 2010 zijn er veel terugtrekkende Tapuiten en Paapjes gezien, maar wat blijkt? Ook in het voorjaar zijn er veel meer doortrekkers waargenomen dan voorheen.

Als de waargenomen aantallen vergeleken worden met wat in 2009 is gezien, valt het op dat er veel meer vogels zijn teruggekomen uit de zuidelijke overwinteringsgebieden, maar ook dat 2010 een goed broedseizoen is geweest met als resultaat meer doortrekkende vogels. Waarschijnlijk zijn er in 2010 meer waarnemingen doorgegeven; dat maakt een exacte vergelijking niet mogelijk. Toch zijn de aantallen opvallend toegenomen. De zandpaden met daarlangs weipalen op de Bleeke Heide en de Maaien zijn favoriete pleisterplaatsen van Tapuiten en Paapjes, dit gebied is apart bekeken.

Een goede plaats om beide soorten te zien was ook de Denenplaatweg Noordwaard. Een waarnemer meldde op deze plaats op 1 september 2010 40 Tapuiten en 30 Paapjes; dat lijkt onwaarschijnlijk. Ze zijn daarom niet meegeteld; ook zijn uiteraard de dubbele opgaven weggelaten.

In oktober zijn er ook nog kleine aantallen Tapuiten gezien, maar deze zijn bij de vergelijking buiten beschouwing gelaten: het betreft hier waarschijnlijk de ondersoort die op IJsland broedt en later in het najaar doortrekt.

West-Brabant 2009/2010			%
	VOORJAAR	VOORJAAR	TOENAME
Tapuit	149	493	330
Paap	17	92	541
NAJAAR			TOENAME
Tapuit	153	526	344
Paap	154	296	192
Bleeker Heide 2009/2010			%
	VOORJAAR	VOORJAAR	TOENAME
Tapuit	12	72	600
Paap	0	4	400
NAJAAR			TOENAME
Tapuit	12	63	525
Paap	6	27	450

Harry van Vugt

2011 het jaar van de Boerenzwaluw

In het open agrarisch landschap van Nederland vormen boerenerven een belangrijk element. Vaak is hier de Boerenzwaluw, een Rode-Lijstsoort te vinden. De soort is voor nestgelegenheid afhankelijk van de bedrijfsgebouwen. De beste broedresultaten hebben de Boerenzwaluwen in traditionele melkstallen en andere kleine ruimtes.

Hoe te herkennen?

De Boerenzwaluw, *Hirundo rustica*, doet zijn naam eer aan: hij broedt vrijwel uitsluitend op het boerenland. Het is de meest algemene zwaluw; hij komt in vrijwel het hele land voor. Hij is te herkennen aan zijn kastanjebruine keel en voorhoofd en blauwzwarte bovendelen. De volwassen vogel heeft verlengde buitenste staartpennen, op de staartzoom vallen de witte vlekjes op. De onderzijde van de vogel is vuilwit met een zwarte band over de borst. Juvenielen hebben een kortere staart en bruinachtige bovendelen. De Boerenzwaluw is door zijn sierlijke vorm bijna niet te verwarren met een andere zwaluw. Het liedje van de Boerenzwaluw is kwetterend met trillers.

Het voedsel

Het voedsel bestaat uit vliegende insecten zoals muggen, motten, vliegen en kevertjes. Ze worden uit de lucht geplukt met de brede snavel. Deze loopt tot onder de ogen door en is rondom met wat stijve haren bezet. De Boerenzwaluw produceert kleine braakballen met onverteerde resten zoals rugschildjes van kevertjes. De vogel drinkt scherend over het water.

De nestperiode

De Boerenzwaluw is zeer plaatstrouw. Hij bouwt het nest in schuren, stallen en andere gebouwen of onder bruggen tegen de wand of een balk. Als het aan de bovenkant maar beschut is. De halfcirkelvormige, vrij platte kom wordt gemetseld van aarde en speeksel en soms verstevigd met grashalmen, strootjes en haar. De vogel nestelt van half mei tot half september. In deze periode worden twee tot soms wel drie legsels geproduceerd met ieder drie tot zes eieren. De eieren zijn wit met roodbruine en grijze vlekjes en streepjes. De eieren worden alleen door het vrouwtje bebroed. De broedduur bedraagt ongeveer 14 dagen. De jongen vliegen na 20 tot 24 dagen uit. In het daarop volgende jaar vestigen de jongen zich meestal binnen 2,5 kilometer van de geboorteplaats. Hoewel de Boerenzwaluw geen echte kolonievogel is, broeden vaak meerdere paartjes op eenzelfde locatie. SOVON schat het aantal broedparen voor ons land op ongeveer 100.000 tot 200.000.

De trek van de Boerenzwaluw

De Boerenzwaluw is een echte dagtrekker, hij overnacht tijdens de trek in rietvelden. In Nederland is hij een echte lentebode. De eerste Boerenzwaluwen arriveren al eind maart, de hoofdmacht is in april in Nederland aanwezig. In de nazomer verzamelen de Boerenzwaluwen zich op grote slaappleaatsen in riet- of maaisvelden. Onze broedvogels en hun jongen kunnen tot begin oktober in ons land verblijven. De winterverblijven van de Boerenzwaluw bevinden zich in Afrika ten zuiden van de Sahara. Bennie van den Brink, van de Stichting *Hirundo*, houdt zich vooral bezig met onderzoek aan de Boerenzwaluw. Hij reist hiervoor bijna jaarlijks enkele maanden door Afrika. In Zambia verblijven daar soms wel 30.000 tot 50.000 Boerenzwaluwen op slaappleaatsen in grote rietvelden. Bij de Fringilla Lodge waar Bennie dan enkele

weken verblijft, vangt hij 's morgens en 's avonds gemiddeld 100 tot 200 Boerenzwaluwen om te ringen, te wegen en op te meten. Op 14 december 2010 ving hij daar een geringde Boerenzwaluw met het ringnummer AR57775 Arnhem Holland. Dit is de tweede vondst van een in Nederland geringde Boerenzwaluw in Zambia. Zie voor meer informatie www.boerenzwaluw.nl.

Boerenzwaluw

(Hans van der Sanden)

Fenologie

Waarnemingsdatum van de eerste Boerenzwaluw van het betreffende jaar in West-Brabant uit het archief van de Vogelwerkgroep.

2000	2002	2003	2005	2006	2007	2008
26-3	23-3	30-3	20-3	25-3	18-2	16-3
2009	2010					
1-3	21-3					

Hans van der Sanden

Groene Specht

De Groene Specht, *Picus viridis*, is een standvogel van open loofbossen, parken, oude houtsingels en hoogstamboomgaarden. De broedplaats is meestal een zelfgehakt hol in een oude loofboom. Het voedsel dat voor een groot deel bestaat uit grote mieren wordt meestal op de grond gezocht. De lachende roep valt vaak eerder op dan de vogel zelf.

Groene Specht ♂

(www.global-exploring.nl/)

Hoe te herkennen

De Groene Specht is een middelgrote vogel met een gedrongen, fors gebouwde lichaam. En zoals de naam al aangeeft, is het verenkleed voornamelijk groen met een geelgroene stuit. Deze vogels hebben een zwart gezichtsmasker en een rood petje. De baardstreep is bij het mannetje rood; bij jonge mannetjes is deze lichter van kleur en bij het vrouwtje zwart. Als je hierop let, kun je bij je waarneming doorgeven of het om een (jong) mannetje of om een vrouwtje gaat. De lichaamsbouw is zodanig dat de vogel zonder ietsel op te lopen met zijn snavel kan hakken. De Groene Specht heeft een beetvormige snavel met een verstevigde binnenzijde en het skelet kent een schokdempende structuur voor de spieren van de kop- en halsstreek. Om te kunnen klimmen is hij uitgerust met een klimvoet: de eerste en de vierde teen zijn naar achteren gericht en de tweede en derde naar voren. De vierde teen kan naar voren of opzij worden gedraaid. De nagels zijn scherp en als klimijzers gebogen. De vogel heeft een steunstaart met twaalf harde toegespitste staartveren. Spechten klimmen even behendig omhoog als omlaag, maar niet zoals Boomklevers met de kop naar beneden. Op de grond beweegt de Groene Specht zich huppand en weinig behendig. De Groene Specht heeft een merkwaardige tong. De punt van de tong is verhoornd en enigszins lepelvormig en voorzien van borstels waarmee de mieren als het ware worden opgelepeld. Deze kleverige tong kan meer dan tien centimeter uit de snavel worden gestoken.

Verspreidingsgebied en voedsel

De Groene Specht komt voor in boreale, atlantische en mediterrane bossen en parkachtige landschappen in geheel Europa, met uitzondering van de meest westelijke en noordelijke gebieden, en in Zuidwest-Azië. De soort wordt wel beschouwd als de oorspronkelijke Europese vertegenwoordiger van de in het gehele palearctische gebied voorkomende Grijskopspecht. Hij is waarschijnlijk tijdens de pleistocene ijstijden door geografische isolatie van de hoofdgroep afgescheiden. Thans overlappen beide

verspreidingsgebieden elkaar in grote delen van Midden- en Oost-Europa. De Groene Specht komt in de bergen veel minder hoog voor dan de Grijskopspecht en de Zwarte Specht en schijnt alleen in Spanje, waar de Grijskopspecht en de Zwarte Specht ontbreken, de subalpiene woudgordel te bereiken. De Groene Specht is meer gebonden aan loofhout dan de Grote Bonte Specht. Belangrijk is tevens een niet te dichte onderbegroeiing omdat de vogel voor een belangrijk deel zijn voedsel zoekt op de grond. De Groene Specht is een echte standvogel. Omdat het voedsel van de soort voor een groot deel uit mieren bestaat, is de soort erg kwetsbaar voor ongunstige weersomstandigheden. Mieren, en dan vooral de Rode Bosmier, zijn zeker bij strenge vorst en veel sneeuw in de winter moeilijk te vinden. Er kan dan grote sterfte optreden onder de Groene Spechten. Kou en overvloedige neerslag tijdens de broedperiode zijn nadelig voor het broedresultaat. Omdat het voedselaanbod dan te gering is, worden er dan minder eieren geproduceerd. Maar ook dan nog mislukt, vanwege dat voedseltekort, het broedsel vaak. Binnen de beperkte voedselkeus bestaat voor de Groene Specht het aanbod uit Rode Bosmier, (in het bos) en Zwarte Wegmier en Gele Weidemier (in het open landschap). Zodoende kan de soort ook voorkomen in bosarme gebieden.

www.guidodevliegheer.be

Het territorium

Mannetje en vrouwtje hebben ieder een eigen winterterritorium. Vanaf februari laat de Groene Specht in de buurt van de slaapboom de baltsroep horen. De baltsroep is een lachend 'klu-klu-klu-klu-klu'. Het verschil in roepen tussen mannetje en vrouwtje is minimaal. De mannetjes en vrouwtjes zoeken elkaar dan op in hun territorium. Het roffelen van de Groene Specht hoort men minder dan dat van andere soorten. De aanwezigheid van de Groene Specht vaststellen is vrij eenvoudig, maar het tellen van broedparen is erg lastig. Een broedterritorium kan 320 tot 520 hectaren beslaan.

Mannetjes en vrouwtjes herkennen elkaar aan de zwaaiende beweging van de kop. Hierbij worden het rode petje, het gezichtsmasker en de baardstreep getoond. Een nieuw broedhol wordt meestal in een stam van een boom van een zachte houtsoort gehakt. Er worden echter ook broedholtes van de Groene Specht gevonden in eiken-, beuken- en naaldbomen. Er is één broedsel per jaar. Eind april worden de eieren gelegd. Een compleet legsel bestaat uit 5 tot 7 witte eieren. Deze worden overdag door beide partners bebroed en 's nachts alleen door het mannetje. Na ongeveer 25 tot 27 dagen verlaten de jongen het nest.

Groene Specht ♂

www.vkblog.nl

Toe- en afname

In de open polders van Groningen, Friesland en Noord- en Zuid-Holland ontbreekt de soort. Elders in ons land kan de Groene Specht overal voorkomen waar voldoende bomen, rust en voldoende voedsel te vinden zijn. In de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (R.M. Teixeira.1979) werd het aantal broedparen geschat op 4500-7500. Een gecorrigeerde schatting voor 1973-1977 kwam uit op 6000-7500 broedparen. Rond 1985-1986 waren er nog maar 3000-4500 paar. Dit geeft aan dat er wat veranderd moet zijn in het broedbestand. De winters waren binnen deze periode niet erg sneeuwrijk. Dit kon dus niet als enige oorzaak de achteruitgang verklaren. Als de populatie door een strenge winter instort duurt het – vanwege de lage reproductie – veelal vijf tot tien jaar voor de populatie zich herstelt.

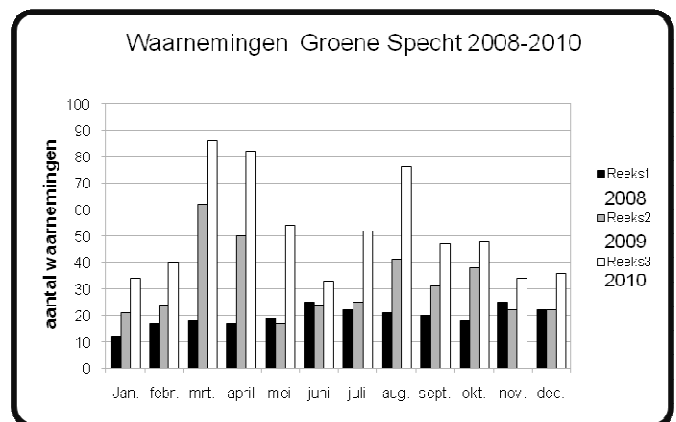
Er zijn aanwijzingen dat de afname in deze periode een onderdeel was van een afname op langere termijn, samenvallend met de afname van de Rode Bosmier. Door het binnendringen van meststoffen trad onder andere vergrassing en verbraming van bosbodems op. Dat had de

afname van de Rode Bosmier tot gevolg. Veranderingen in het bos en het bosbeheer vergrootten die afname. Ook pesticiden in het leefgebied van de Groene Specht speelden een rol.

Na de afname herstelde in de jaren negentig de groene spechtpopulatie zich in de gebieden waar hij altijd al voorkwam. Moeilijk te verklaren is de arealuitbreiding van de Groene Specht in het Deltagebied, het rivierengebied en de zuidelijke Randstad. Hier komt immers de Rode Bosmier niet voor, wel echter de Gele Weidemier en de Zwarte Wegmier. Met de laatste soort gaat het bijzonder goed. Deze heeft zelfs de eilanden in het Deltagebied gekoloniseerd. Tegelijkertijd werden de na de Watersnoodramp in Zeeland aangeplante bosjes geschikt als broedbiotoop voor de Groene Specht. In het rivierengebied boden de groter wordende populieren en de, door het achterwege blijven van regelmatige kap, groter wordende wilgen gelegenheid tot hervestiging van de Groene Specht; een goede vervanging voor de hoogstamboomgaarden die hier in de jaren 1970 verdwenen. Het aantal Groene Spechten werd in de Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 voor die periode geschat op 4500-5500 broedparen. Ook binnen de bebouwde kom van Breda, met name in het zuidelijk gedeelte, bevinden zich enkele territoria in of nabij grote groengebieden, parken, sportvelden en ruige taluds. West-Brabant is, en blijft hopelijk, een bolwerk voor deze soort in Nederland. In het archief van de Vogelwerkgroep zijn in totaal 1578 waarnemingen van de Groene Specht in West Brabant opgenomen.

Grafiek

De opgenomen grafiek "Waarnemingen Groene Specht 2008-2010" toont een toename van het aantal waarnemingen in West-Brabant. Oorzaak hiervan is bijna zeker de populariteit van waarneming.nl en niet de toename van de Groene Specht. De Groene Specht is in de maanden maart en april, de baltsperiode, vaak te horen en te zien. Deze piek is in de grafiek duidelijk herkenbaar. In mei en juni, als de vogels broeden en hun jongen moeten grootbrengen, worden minder waarnemingen doorgegeven. De vogels vallen dan minder op omdat ze minder luidruchtig zijn. De toename van het aantal waarnemingen in juli en augustus is toe te schrijven aan een groter aantal vogels (oude en jonge vogels). Ze gedragen zich minder opvallend, roepen minder en een deel van de vogels, vooral jongen, haalt het voorjaar niet door voedselgebrek.

Hans van der Sanden

De redactie is apetrots

Algemeen

De redactie is heel erg blij met de zeer positieve reacties uit de enquête. Uiteraard gaan we niet naast onze schoenen lopen, maar als 98 procent het Hupke geheel of gedeeltelijk leest en het dan ook nog aan de verwachtingen voldoet, dan mogen we daar toch apetrots op zijn.

Redactie

De uitslag van de enquête en de opmerkingen van de leden zijn door de redactie zeer serieus besproken in de jaarlijkse redactievergadering. We heten Willem Veenhuizen welkom als nieuw redactielid.

Kleuren

De meerderheid van de leden (bijna 70%) heeft geen behoefte aan meer kleurenfoto's. Toch geeft een aantal leden bij de vrije tekst aan dat meer kleur wel iets kan toevoegen. Omdat kleurenfoto's in het blad erg duur zijn, willen we het voorlopig zo houden als het nu is.

Rubrieken

Alle rubrieken scoren tussen de 7 en de 8. De rubriek "Waarnemingen" scoort het laagst. De rubriek "Natuurgebied in de regio" het hoogst. De keuze van de redactie om te werken met vaste rubrieken wordt dus gewaardeerd door de leden. De rubriek Waarnemingen zal voortaan op 1 bladzijde staan. Waarnemingen zijn veel actueler te zien op de website Waarneming.nl. Aan het gebruik van de website gaan we meer aandacht besteden.

Er komt een nieuwe rubriek: Vogels houden van Breda.

Natuurgebied in de regio

We gaan proberen om hier meer interactiviteit in te brengen. We verzoeken leden om te reageren op deze rubriek en om hun bevindingen van een bezoek aan een van deze gebieden te publiceren, met de waarnemingen. Dit idee heeft ook te maken met de nieuwe website.

In samenwerking met.

Voor deze rubriek zullen ook particulieren met wie samengewerkt wordt, worden uitgenodigd.

Drukker

Dit jaar gaan we starten met een nieuwe drukker en wel Rijnja bij het NAC-stadion.

De prijs, de bereikbaarheid en de professionaliteit gaven de doorslag in de keuze voor deze drukker.

Digitaal archief

De redactie wil graag alle Hupkes digitaal hebben.

Op dit moment zijn alleen de Hupkes vanaf nummer 86 digitaal beschikbaar. De oudere zijn alleen op papier beschikbaar. We zoeken nog een vrijwilliger die de oude nummers digitaal wil maken!

Suggesties

Door leden zijn onder andere de volgende suggesties gedaan waarmee we zeker aan de slag willen gaan:

meer tips over goede vogelplekken en wat daar te zien is, meer achtergrondinformatie over vogels en vogels waarnemen, meer algemene informatie over de vogeltrek, het gedrag, het verenkleed etc.

Medewerking

Veertig procent van de deelnemers aan de enquête zegt graag incidenteel een bijdrage te willen leveren voor 't Hupke. Elf procent geeft aan structureel medewerking te willen verlenen.

We roepen deze leden op om de daad bij het woord te voegen en een artikel te schrijven of contact op te nemen met de redactie, liefst via redactie@westbrabantsevwg.nl. Vele handen maken licht werk, toch!!!!

Dank

Aan Henriëtte en Ad die met engelengeduld de artikelen steeds weer corrigeren op Nederlandse taal.

Aan alle leden die de moeite hebben genomen de enquête in te vullen en vooral aan hen die uitgebreid hun mening hebben gegeven.

Van links naar rechts:
Martin, Willem, Raymond, Piet, Hans, Harry, Jan

Jan Benoist

WWW.WAARNEMING.NL

In het vorige Hupke heb ik uitgelegd hoe waarneming.nl werkt en hoe je ermee aan de slag kunt. In dit artikel staat beschreven hoe je waarnemingen in kunt voeren en hoe het menu recente waarnemingen er uitziet.

Invoeren > Waarneming

Met deze optie kun je losse waarnemingen invoeren. Dit kunnen recente waarnemingen zijn, maar ook waarnemingen uit het verleden. Dus ook oude notitieboekjes kun je nu eenvoudig verwerken.

Hieronder worden de velden die ingevuld kunnen worden, besproken. Er zijn maar drie velden verplicht; deze worden aangegeven door een rood uitroepteken. Uiteraard mogen ook de andere velden ingevoerd worden. Hoe meer velden er ingevuld worden, hoe specifieker de waarneming wordt.

Hieronder worden de opties van bovenstaand scherm besproken.

Datum en tijd

De datum is al ingevuld met de datum van de dag van invoer. Vergeet bij oude waarnemingen niet om hier de precieze datum van de waarneming in te vullen! Het precieze tijdstip van de waarneming kan ook vermeld worden.

Gebied

Bij gebied kan de naam van het gebied ingetypt worden of kan het gebied op de kaart opgezocht worden door de pijl op de exacte locatie te zetten. De meeste gebiedsnamen zijn al in het systeem opgenomen. Als je er één selecteert uit de lijst, zoomt het kaartje meteen naar het geselecteerde gebied. Vergeet niet om het pijltje te verslepen naar de precieze locatie van de waarneming! Je kunt ook gewoon klikken op de juiste plaats op de kaart (handleiding Waarneming.nl 16).

Soortgroep

Bij soortgroep kan er gekozen worden om wat voor soort waarneming het gaat, bijvoorbeeld vogels, zoogdieren of planten.

Soort

Vul hier de naam in van de waargenomen soort. Na het intypen van drie letters verschijnt er een lijst met daarin de soorten die aan de ingevoerde tekst voldoen. Hoe meer letters er ingetypt worden, hoe kleiner de lijst.

Aantal en geslacht

Hier kan het aantal waargenomen exemplaren ingevuld worden en eventueel het geslacht.

Stadium en gedrag

Deze optie is niet van toepassing op alle soortgroepen. Bij vogels kan hier ingevuld worden of het om een volwassen vogel gaat of juist om een juveniel én of de vogel overloog of ter plaatse was, bijvoorbeeld jagend.

Onthoud klee en gedrag

Als je meerdere waarnemingen in gaat voeren waarvan het klee en gedrag bij al die waarnemingen hetzelfde is, vink dan deze optie aan. Je hoeft dan niet elke keer weer het klee en gedrag te wijzigen. Het onthouden geldt alleen voor deze sessie; na het verlaten van het invoerscherm wordt de keuze voor deze optie vanzelf ongedaan gemaakt.

Zeker en escape

Met deze opties kun je aangeven of je zeker bent van de waarneming en of het om een escape gaat.

Biotoop

Hier kan het soort biotoop ingevoerd worden. Ook hier verschijnt er weer een lijst na het intypen van een paar letters.

Toelichting

In dit tekstvlak kun je een eigen notitie maken zoals de namen van medewaarnemers of extra's als 'de vogel zat ver op de plas'.

Toelichting locatie

Ook hier kan een eigen notitie gemaakt worden, maar dan vooral over de locatie.

Vervagen

Als het om een kwetsbare soort gaat, bijvoorbeeld orchideeën of uilen, kan hier aangegeven worden of de locatie vervaagd moet worden tot de vierkante kilometer

Embargo

Ook is het mogelijk op een waarneming een embargo te zetten. Je bepaalt dan zelf wanneer de waarneming zichtbaar wordt voor andere gebruikers. Deze optie is handig voor bijvoorbeeld broedgevallen. Je kunt ook beslissen dat de waarneming nooit zichtbaar wordt.

Gegevens die vervaagd of onder embargo ingevoerd worden, zijn niet zichtbaar voor andere gebruikers, wel voor jezelf en de administratie van waarneming.nl.

Invoeren-knop

Wanneer je klaar bent met de gegevens van een bepaalde waarneming, klik je onderaan op 'Invoeren' en de waarneming is toegevoegd! Indien gewenst kun je nu ook een foto of een illustratie van je waarneming toevoegen als bewijs.

Martin van Leest

Waarneming
Velden met ! zijn verplicht

! datum en tijd: 2010-02-08

! gebied: [input field]

soortgroep: Vogels

! soort: [input field]

aantal en geslacht: 1 onbekend man vrouw

stadium (klee) en gedrag: onbekend ter plaatse onthoud klee en gedrag Zeker Escape

waardplant: Niet van toepassing

biotoop: [input field]

weer: onbekend

toelichting (geen locatiedetails): [input field]

toelichting locatie: [input field]

Bescherming van kwetsbare situaties

Vervagen tot op km²

Embargo tot: [input field]

Invoeren

Map: Kaart, Satelliet, Beide, Terrein. X: 0 Y: 0 gebruik een punt om decimalen aan te geven 123.453

Roofvogeltelling 18/19 december 2010

Inleiding

Vanaf de winter 2004/2005 is jaarlijks een telling van in West-Brabant overwinterende roofvogels gehouden. Dit seizoen beleefde de telling haar zevende editie in het weekend van 18 en 19 december. Vanwege de barre weersomstandigheden waren veel wegen slecht begaanbaar. Hierdoor is er dit jaar niet geteld in de Biesboschpolders en het gebied direct ten noordwesten van Breda. Mede daardoor zijn er minder roofvogels waargenomen dan in voorgaande jaren.

Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied betreft voornamelijk de zeeklei- en laagveenregio in Noordwest-Brabant. Hier werden de agrarische en natuurgebieden in de gemeenten Steenbergen, Moerdijk, Drimmelen, Geertruidenberg, Waalwijk, Halderberge, Etten-Leur, Breda en Oosterhout onderzocht. Daarnaast is er geteld in de beekdalen aan weerszijden van het Mastbos, op de Bleeke Heide en op de Vliegbasis Gilze-Rijen. Op de verspreidingskaartjes zijn de geheel of gedeeltelijk onderzochte atlasblokken gearceerd weergegeven.

Weer

December 2010 gaat de boeken in als extreem koud. Een groot deel van de maand was ons land bedekt met sneeuw, zo ook tijdens het telweekend van 18 en 19 december. Op beide dagen voor het licht (-1 tot -6°C). De wind woei met een kracht van 3 tot 4 Beaufort uit zuidelijke tot zuidoostelijke richting op zaterdag en 's zondags uit het noorden. De lucht was meest grijs, maar op sommige momenten scheen de zon. Op beide dagen viel er een paar millimeter sneeuw (bron KNMI).

Resultaten

Tijdens de telling werden er in het onderzochte gebied 181 roofvogels waargenomen, verdeeld over zeven soorten.

Gezien werden 3 Blauwe Kiekendieven, 6 Haviken, 7 Sperwers, 136 Buizerds, 1 Ruigpootbuizerd, 22 Torenvalken en 6 Slechtvalken.

Het aantal waargenomen Blauwe Kiekendieven varieert nogal tussen de jaren (1-8). Hier speelt toeval mogelijk een grote rol. Een kiekendief zit namelijk regelmatig op de grond en valt dan nauwelijks op. Maar als hij/zij op jacht is, dan worden er grote afstanden afgelegd en is de trefkans weer groter. Rekening houdend met de niet-getelde gebieden vormen de drie van deze telling een gemiddelde van de afgelopen jaren. In drie atlasblokken werden 6 Haviken geteld. Daar zat zelfs al een territoriale, roepende vogel bij.

Een waarneming van een Sperwer is meestal van korte duur. Ze jagen in bossen, halfopen landschappen en rond boerderijen. Rekening houdend met de niet-getelde gebieden is 7 Sperwers een goede score.

Na het goede broedseizoen werden er veel Buizerds verwacht. Er werd een gemiddeld aantal waargenomen. Een aantal atlasblokken moest het zelfs zonder buizerdwaarnemingen stellen. Waarschijnlijk zijn er Buizerds over het hoofd gezien doordat zij meer in beschut, onoverzichtelijk terrein zijn gaan jagen. In het open agrarisch gebied belemmerde de sneeuw hen de bereikbaarheid van hun prooi.

Er werd 1 Ruigpootbuizerd waargenomen. Slechts één keer eerder werd er een Ruigpoot tijdens de wintertellingen vastgesteld. Het strenge winterweer heeft vermoedelijk meer Ruigpootbuizerds doen besluiten om de winter in Nederland

door te brengen, getuige ook het grotere aantal waarnemingen van deze soort op Waarneming.nl.

De Torenvalk liet het deze telling behoorlijk afweten. Slechts 22 werden er waargenomen, tegenover 40-79 in de voorgaande drie winters. Zelfs wanneer we corrigeren voor de niet-getelde gebieden is dit een matige score. Zo werden er vorig jaar tussen Raamsdonksveer en Waalwijk 18 waargenomen en deze telling slechts 6. Mogelijk zijn zij door voedselgebrek (tijdelijk) uitgeweken naar gematigder streken. Met een almaar groeiende broedpopulatie Slechtvalken zou je verwachten dat ook het aantal overwinteraars toeneemt. Tot op heden komt dat echter niet duidelijk uit de wintertellingen naar voren. Er werden er 6 waargenomen. Gecorrigeerd voor de niet-getelde gebieden is dat ongeveer gelijk aan de voorgaande jaren. Het lijkt er op dat een deel van de aanwezige Slechtvalken aan onze aandacht weet te ontsnappen. Half november werden er alleen al rond Etten-Leur 6 Slechtvalken geteld in een gebied van circa 25 vierkante kilometer. Het Etten-Leurse broedpaar verblijft jaarrond nabij de broedplaats, maar het feit dat 5 van de 6 in november waargenomen Slechtvalken in adultkleed was, duidt ook op overwinteraars van elders. Werden tijdens de decembertelling op de grond zittende vogels over het hoofd gezien of dreef het strenge winterweer hen misschien naar de urbane gebieden (bebouwde kom en industriegebieden) en wordt daar onvoldoende naar Slechtvalken gezocht? Om een afdoend antwoord op deze vraag te krijgen verdient het aanbeveling om bij een volgende telling ook in de urbane gebieden naar Slechtvalken uit te zien.

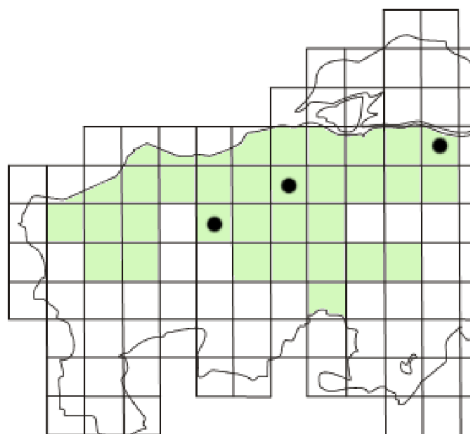
Dankwoord

Ook deze keer konden we weer een beroep doen op onze trouwe tellers. Graag bedanken we Rien van den Avoort, Jan Benoist, Toos en Cor Borghouts, Gert Bouwmeester, Piet van Iersel, Martin van Leest, Wilma Rasink, Agnes en Hans van der Sanden, Andres Scherff, Herman Schriks, Jo Vandeweyer, Mari Verkade, Herman Vissenberg, Harry van Vugt, Willem Veenhuizen, Jan-Willem Wijnhoven en Ad Willemen voor hun bijdrage.

Raymond van Breemen en John Frijters

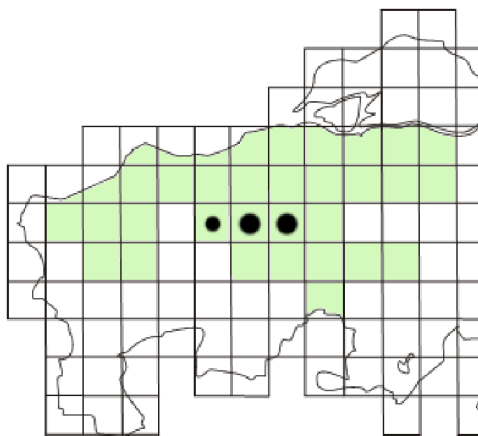
Verspreidingskaarten

Kleine stip	=	1
Middelgrote stip	=	2-3
Grote stip	=	≥ 4

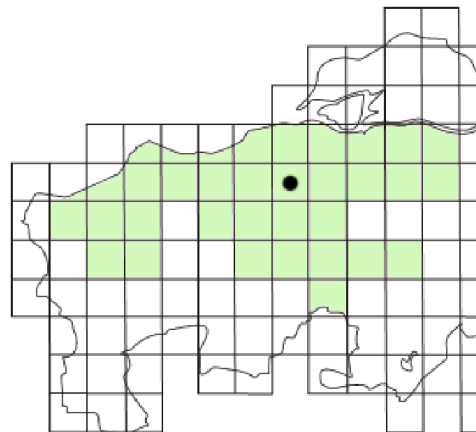

Blauwe Kiekendief 2010
totaal 3, max. per atlasblok 1

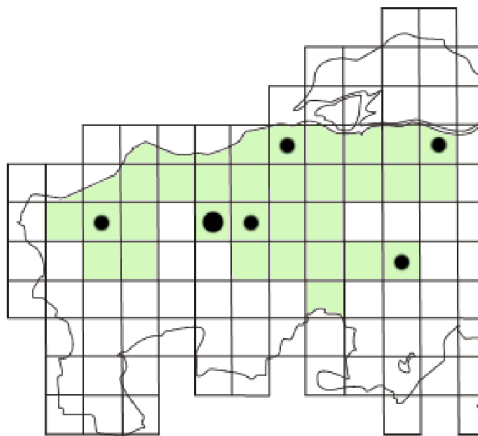

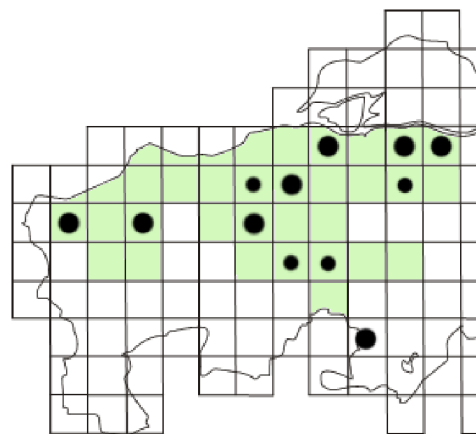
Havik 2010
totaal 6, max. per atlasblok 3

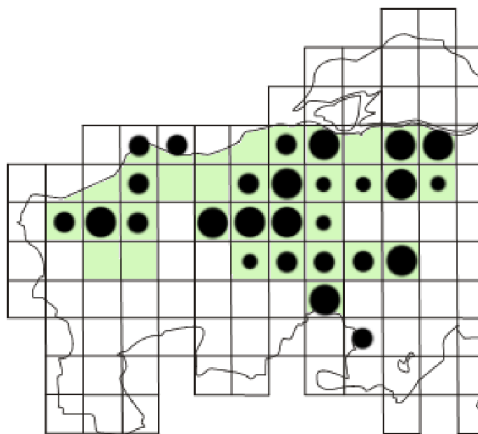
Ruigpootbuizerd 2010
totaal 1, max. per atlasblok 1

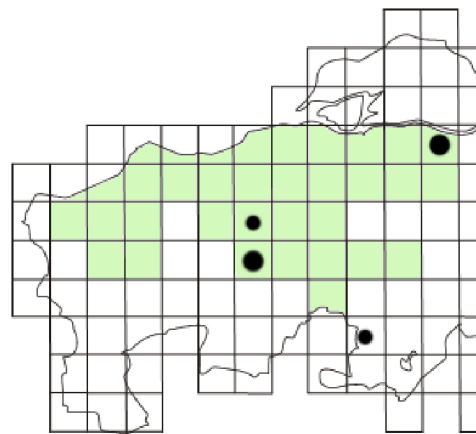
Sperwer 2010
totaal 7, max. per atlasblok 2

Torenvalk 2010
totaal 22, max. per atlasblok 3

Buizerd 2010
totaal 136, max. per atlasblok 28

Slechtvalk 2010
totaal 6, max. per atlasblok 2

Bruine Kiekendieven in West-Brabant 2010

De Bruine Kiekendief was tot vogel van het jaar 2010 uitgeroepen door Vogelbescherming en SOVON

Dat kwam mij goed uit, want voor deze soort heb ik altijd al belangstelling gehad en de nodige kennis vergaard, vooral wat betreft het biotoop.

Vroeger

Volgens de in 1967 verschenen Avifauna van Noord-Brabant broedden er in 1965 in Noord-Brabant minstens acht paren, waarvan één paar in West-Brabant.

De in 1979 verschenen Atlas van de Nederlandse Broedvogels laat zien dat deze vogel in West-Brabant in twaalf atlasblokken broedde. Volgens de Atlas van de West-Brabantse Broedvogels (2007) is er in 1989-1996 sprake van 143 paar broedvogels. De in 2002 verschenen SOVON Atlas van de Nederlandse Broedvogels vermeldt in West-Brabant broedgevallen van de Bruine Kiekendief in 16 atlasblokken.

Voor de periode 2005-2008 constateert SOVON een significante afname van 5 procent per jaar.

Methode

Voor de aanvang van de inventarisatie is een lijst gemaakt van waarschijnlijke en mogelijke broedplaatsen. De bedoeling was deze plaatsen minimaal vijfmaal in de broedperiode te bezoeken en per bezoek een half uur te posten om vast te kunnen stellen of de Kiekendieven daar aanwezig zouden zijn.

Gedrag

Het broedseizoen van de Bruine Kiekendief kent drie stadia;
1. de baltsperiode waarin de vogels goed te observeren zijn,
2. de broedperiode met minder opvallende aanwezigheid,
3. de periode met jongen waarvoor ze druk aan het jagen gaan. Bekend is dat er meer paren in een gebied kunnen broeden; in zo'n geval kan individuele herkenning uitkomst bieden. Ook komt het voor dat een man meerdere vrouwen heeft.

Inventarisatie

Vanwege tijdgebrek werd de inventarisatie beperkt tot de binnendijkse biotopen. In de Biesbosch en Volkerak-Schorren van De Heen was het door de terreinomstandigheden niet mogelijk daar te inventariseren. Jammer, want juist daar broeden normaliter de meeste Bruine Kiekendieven. Exemplaren die in de daar aangrenzende polders zijn gezien, zijn niet meegenomen.

Voor het Markiezaat en omgeving heb ik gegevens gekregen van leden van de Vogelwerkgroep Bergen op Zoom en voor de Biesbosch van Staatsbosbeheer.

Van de leden van onze roofvogelwerkgroep ontving ik medewerking tijdens het tellen.

Ook is gebruik gemaakt van waarneming.nl om te weten te komen waar door anderen de soort is gezien. Deze waarnemingen zijn, na kritisch bekeken te zijn, gebruikt als aanvulling op of bevestiging van de eigen waarnemingen.

Opmerkelijk zijn de waarnemingen in drie verkeerslussen: Klaverpolder, Heiningen en Kortenhoef; of de vogels daar broeden is niet geconstateerd omdat stoppen ter plaatse niet mogelijk was, maar juist daar passeren blijkbaar vogelaars met de auto die hun waarnemingen doorgegeven hebben. In de betreffende lussen liggen plassen of vochtige plaatsen die begroeid zijn met riet; de Kiekendieven kunnen daar

ongestoord verblijven omdat deze plaatsen voor mensen onbereikbaar zijn.

Broedzekerheid

De criteria voor het vaststellen van een broedgeval zijn drie waarnemingen van een paar in een broedbiotoop of twee waarnemingen van nest-indicerend gedrag tussen 20 april en 30 juni.

Met deze criteria wordt het heel moeilijk om, behalve bij waarnemingen van oude vogels met jongen, zekere broedgevallen vast te stellen. De broedzekerheid moet dus met het nodige inzicht beoordeeld worden. Ieder broedbiotoop waar Bruine Kiekendieven zijn gezien is daarom ingedeeld in een categorie:

- Zekere broedgevallen
- Waarschijnlijke broedgevallen ofwel territorium
- Mogelijke broedgevallen
- Gebieden waar de soort voorheen gebroed heeft, maar in 2010 niet.

Er is niet naar nesten gezocht.

Er zijn maar vier plaatsen waar uitgevlogen jongen zijn gezien die bij het nest rondhingen.

In de overige gevallen is sprake van een territorium.

In Zeeuws-Vlaanderen is het volgende onderscheid gemaakt: zekere broedgevallen en territoria. Van een zeker broedgeval is sprake als er een nest is gevonden, een van de ouders op het nest landt of uitgevlogen jongen nabij het nest rondhingen. In de overige gevallen is sprake van een territorium. Hiervoor is het belangrijkste criterium dat er tussen 15 april en 1 juli tenminste twee waarnemingen van broedverdachte vogels of een vogel in een geschikt biotoop moeten zijn gedaan (Henk Castelijn).

Resultaat

De resultaten in de vier hierboven genoemde categorieën zijn:

1. zekere broedgevallen: 4
2. territoria: 17
3. mogelijke broedgevallen: 2 (te weinig waarnemingen)
4. niet meer aanwezig: Pannenhoef, Willemstad Gorzen en Antoniegors.

Bergen op Zoom: 5 of 6 paar (gegevens van Vogelwerkgroep Bergen op Zoom)

Markiezaat/Kraaienberg 0/1 (onzeker)

Molenplaat-Bergseplaat 2

Princesseplaat 1

Hoogerwaardpolder 1

Kortenhoef 1

Biesbosch: 21 paar (mededeling Theo Muusse, SBB).

Bijzonderheden

Op 16 april 2010 werd in het Merkske een koppel waargenomen waarvan de vrouw met nestmateriaal vloog; daarna zijn de vogels niet meer gezien. De broedplaats was ook niet geschikt: dun riet op weiland.

De Vrije Kavelen is vijfmaal twee uur lang bezocht; er werd geen enkele maal een Kiekendief waargenomen. Door derden werden daar echter op acht data Bruine Kiekendieven gemeld.

Van het ontdekken van een vrijwel onbekende plaats waar nooit iemand lijkt te komen was sprake bij het Keenen Gors of de Keenen Haven tussen Standdaarbuiten en Fijnaart: daar of in de directe omgeving zijn viermaal Bruine Kiekendieven gezien. Het Keenen Gors is een oude kreek die loopt van

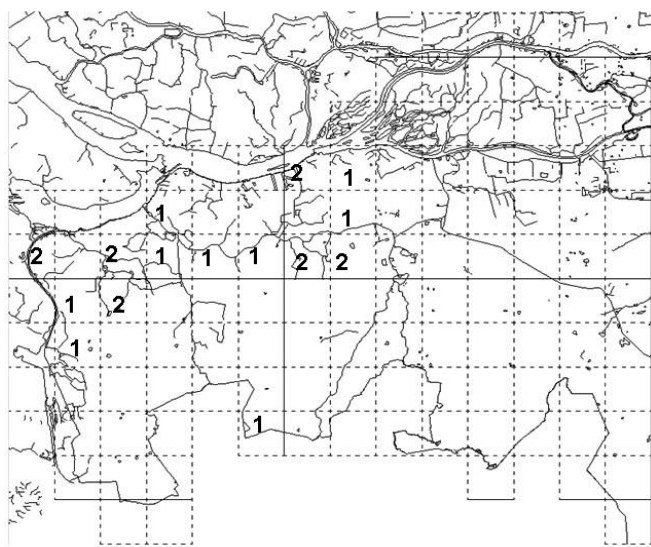

Moerdijk naar de Dintel ter hoogte van de suikerfabriek, landschappelijk is de kreek nog te herkennen maar hij stelt niet veel meer voor.

De Kiekendieven hebben daar wel gefoerageerd, maar de broedplaats lag waarschijnlijk in de rietkraag langs de Dintel.

Het krekensysteem van het Rode Wiel, Kruisbeek en Boonhil is moeilijk te bekijken. Daarom hebben wij met vier personen in een gehuurde roeiboot het gebied bezocht; dat leverde het waarnemen van een man en twee vrouwen op.

In de periode 1990-2000 zijn er in de Dintelse Gorzen 7 broedparen vastgesteld. Het terrein is nu volledig dichtgegroeid omdat het niet meer onderhevig is aan eb en vloed. Het is niet onderzocht. Wel zijn er enkele malen Bruine Kiekendieven in de aangrenzende polders waargenomen. Dat wijst er op dat ze er toch nog broeden, maar onbekend is hoeveel.

Discussie

De Bruine Kiekendief is moeilijk te inventariseren of men moet dikwijls dezelfde geschikte locatie bezoeken zoals de leden van de roofvogelwerkgroep in de Beemden en de werkgroep Rooskensdonk doen.

Geheel West-Brabant op alle geschikte plaatsen bekijken levert veel informatie op, maar het lijkt erop dat er vogels zijn gemist. Daarom zijn de gevonden broedgevallen ook het minimale aantal.

In vergelijking met de inventarisatieperiode 1989-1996 (Atlas van de West-Brabantse Broedvogels) waarin 143 broedparen werden vastgesteld is de soort enorm in aantal afgenomen.

Het is niet vast te stellen met welk percentage de soort in West-Brabant is afgenomen, maar een ruwe schatting is toch wel dat het aantal gehalveerd is.

De oorzaken zijn waarschijnlijk dat er te weinig waterriet beschikbaar is om in te broeden. Daar waar natuurgebieden begraasd worden door vee, zoals op de Dintelse Gorzen en in het Markiezaat, broeden geen Bruine Kiekendieven.

Er wordt verondersteld dat grondbroeders last hebben van predatie door het toegenomen aantal vossen, maar bewijzen hiervoor ontbreken.

Op bijgaande kaart is te zien in welke atlasblokken Bruine Kiekendieven zijn vastgesteld en hoeveel.

De meeste Bruine Kiekendieven broedden in de Beemden, diverse krekens en langs de rivieren de Mark/Dintel en Roosendaalse/Steenbergse Vliet.

Dank

Ik bedank: Ray Teixeira, Ton Bakker, Theo Muusse, Raymond van Breemen, John Frijters, Jan Benoist, Agnes en Hans van der Sanden en de leden die waarnemingen doorgegeven hebben voor hun medewerking.

Harry van Vugt

Literatuur

- De Takkeling, jaargang 18 nummer 1, Trends bij de Bruine Kiekendief als broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen, Henk.Castelijns e.a.

Ecologische Groenbeheer TOEN, NU en STRAKS

In de muziekschool de Nieuwe Veste organiseerde de Gemeente Breda, op 16 december 2010, een presentatie over het ecologisch groenbeheer van Breda. Daarnaast werd een toelichting gegeven op de cursus en het uitreiken van het certificaat Ecologisch Groenbeheer en Flora- & Faunawet 3.

Naast betrokken ambtenaren van de gemeentelijke afdelingen werden ook "groene" organisaties uitgenodigd. Twee leden van de West Brabantse Vogelwerkgroep waren hierbij aanwezig. Het hele veld aan natuurbeleid werd in samenhang gepresenteerd zodat de onderlinge verbanden zichtbaar werden.

Om de Europese natuur te behouden, heeft de Europese Unie het initiatief genomen voor Natura 2000. Dit is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden. Nederland kent 162 van deze gebieden. In Noord Brabant is de ecologische hoofdstructuur met verbindingzones vastgesteld. Breda heeft haar beleid vertaald naar de Ecologisch Groenstructuur. Voormalig Groenstructuurplan, Buitenruimte plan, Elementplan (nen) en de recent vastgestelde Visie openbare ruimte vormen op onderdelen het natuurbeleid.

Na inventarisaties beheert de gemeente 90.000 stuks bomen, 764 ha. ecologisch groenstructuur en 300 ha. cultuurgroen. Aan de hand van grafieken werd duidelijk gemaakt hoe de verhoudingen zijn van de diverse beheertypen zoals bermen, hooilanden, sloten.

Een van de uitgangspunten bij het groenbeheer is de biodiversiteit in stand houden, vergroten en borgen.

Om het ecologische groenbeheer uit te voeren staan een tiental beheerders klaar. Er worden vlinderstroken gemaakt, er is een duidelijk maaibeheer ten behoeve van flora en fauna. Mooie voorbeelden uit de praktijk: bomen waar de Blauwe Reiger tijdens de broedperiode zich nestelt, worden niet gesnoeid; bij nieuwbouw wordt er eerst gekarteerd op vogelzang. Aan de hand van monitoring worden de resultaten meegenomen in de evaluaties.

Vrijwilligers van de West Brabantse Vogelwerkgroep dragen een steentje bij met het tellen van vogels en dagvlinders.

Gemeenten zijn verplicht, zo zegt de Ecologisch Groenbeheer en Flora- & Faunawet 3, om gecertificeerde medewerkers in te zetten voor het groenbeheer.

Gemeente Breda heeft haar "groenbeheerders" de Cursus Ecologisch Groenbeheer en Flora- & Faunawet 3 doen volgen.

Wettelijk kader, kennis van ecologische systemen, soorten en habitateisen, toepassing van machines en materieel en de implementatie in de organisatie vormen de inhoud van deze deskundigheidsbevordering.

De tien beheerders, onder wie Raymond van Breemen, hebben met goed gevolg deze cursus afgesloten.

Uit handen van Dhr. Bruun Scheltema, directeur Directie Buitenruimte en dhr. Ger van der Laak, accountmanager P3, tevens middagvoorzitter, werden de certificaten overhandigd. Roland-Jan Buijs, docent Ecologie & Groene Wetgeving bij P3 Transfer, had tijdens de uitreiking een toepasselijke foto bedacht voor iedere cursist. Zo kregen we bij Raymond een Roofvogel te zien.

Jeroen Stoutjensdijk, ecooloog bij de directie Buitenruimte gaf ons een doorkijkje naar de toekomst. Het doel van ecologisch beheer is de kwaliteit van de natuur en natuurbeleving. Natuureducatie en voorlichting zullen een belangrijke rol gaan spelen.

Tot slot een bemoedigend toekomstbeeld, citaat van Jeroen:

Biodiversiteit en beleefbaarheid van natuur in Breda nemen thans toe en zullen bij ongewijzigd beleid blijven toenemen ten gevolge van ecologisch beheer en natuurinrichtingsmaatregelen.

Mede namens Willem Veenhuizen, biologisch secretaris,

Ellie Pruiksmā
PR medewerker

Achtergrondinformatie over SOVON

Waarschijnlijk kent een groot aantal leden de naam SOVON. Maar wie of wat is SOVON? SOVON is het kenniscentrum bij uitstek voor de verspreiding en het voorkomen van de Nederlandse avifauna. Sinds de jaren '70 volgt SOVON via tellingen en inventarisaties de ontwikkeling van de Nederlandse broedvogelstand, maar ook van de aantallen winter- en trekvogels. De resultaten vormen een basis voor het natuurbeleid en -beheer in ons land. Uit de inventarisaties blijkt bijvoorbeeld dat van de West-Europese populatie van de Grutto 80 procent broedt in Nederlandse weilanden. Voor ganzen en zwanen blijkt ons land een van de belangrijkste overwinteringsgebieden.

Waarom vogelonderzoek?

SOVON Vogelonderzoek Nederland werd in 1973 opgericht om inzicht te krijgen in de landelijke verspreiding van vogels in Nederland. Door de vogelstand jarenlang te volgen kan bovendien met gezag iets worden gezegd over de aantalsontwikkelingen. Omdat vogels graadmeters zijn voor de toestand van de natuur, vormen de resultaten van de tellingen voor andere organisaties, zoals Vogelbescherming Nederland, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de provinciale landschapsorganisaties, handvatten voor natuurbeleid, -beheer en -onderzoek.

Landelijke coördinatie

Het hoofdkantoor is gevestigd op de Natuurplaza (gebouw Mercator 3) Toernooiveld 1, 6525 ED Nijmegen. Het verzorgt

de landelijke coördinatie van alle telprojecten. Op het kantoor werken zo'n 65 mensen. De SOVON-ambassadeur voor Noord-Brabant is Henk Sierdsema (henk.sierdsema@sovon.nl). In elke provincie heeft SOVON een 'supervrijwilliger' die de regionale tellingen coördineert. Voor district Brabant west D15, is dit Roland-Jan Buijs, Philips van Dorpstraat 49, 4698 RV Oud-Vossemeer. (Lsb.Brabantwest@sovon.nl) De tellingen worden uitgevoerd door duizenden vrijwilligers, veelal verbonden aan een plaatselijke vogelwerkgroep.

Vogels tellen is vrijwilligerswerk

De achterban van SOVON bestaat uit ruim zeventuizend vrijwillige vogeltellers. Zij vormen de ruggengraat van SOVON. Telprojecten worden vaak uitgevoerd in samenwerking met instanties als het Centraal Bureau voor de Statistiek, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten enz. Er worden zowel broedvogels als winter- en trekvogels geteld, alles volgens standaardmethoden, weer of geen weer! Wilt u over de projecten informatie, neem dan gerust contact op met SOVON (024-7410410) of met leden van de Vogelwerkgroep die meedoen aan een of meer projecten (zie voor informatie de rubriek werkgroepen red.). Er is een groot aantal projecten waar u aan mee kunt doen. Denk aan de winterwatervogeltellingen, de PTT-tellingen, het BMP broedvogels, het BSP niet-broedvogels en het MUS-project.

Publicaties

Actuele informatie over projecten verschijnt per kwartaal in het verenigingsorgaan SOVON-nieuws. De Provinciale Nieuwsbrief verschijnt tweemaal per jaar en wordt toegezonden aan de leden en belangstellenden die meewerken aan een of meer projecten. De resultaten van de tellingen worden gepubliceerd in projectniewsbrieven, rapporten, (wetenschappelijke) artikelen en soms in boekvorm. Zo verscheen in 1979 de eerste Atlas van de Nederlandse broedvogels en in 1987 de Atlas van de Nederlandse vogels. In 2001 is de Avifauna van Nederland, deel 2, Algemene en schaarse vogels van Nederland, verschenen. De nieuwste Atlas van de Nederlandse broedvogels verscheen in 2002.

Landelijke Dag

Aan het einde van elk jaar wordt de Landelijke Dag gehouden als bedankje aan alle vrijwillige vogeltellers. Op het programma van deze dag staan vogellezingen en een uitgebreide boekenmarkt. Je vindt er ook informatiestands van diverse natuurorganisaties.

Meer informatie over SOVON en de projecten kunt u ook nalezen op de website www.sovon.nl. SOVON is niet alleen een verzameling vogeltellers en onderzoekers maar ook een vereniging waarvan u lid kunt worden voor €12,- per jaar.

Hans van der Sanden, lid ledenraad SOVON

De Dintelse Gorzen

Algemeen

Eigendom van Natuurmonumenten.

Dit buitendijkse natuurgebied is na de aanleg van de Philipsdam drooggevallen. Eb en vloed verdwenen, maar er is nieuwe, unieke natuur voor teruggekomen.

Ligging en bereikbaarheid

Atlasblokken 43-44-52/53/54/55

De Dintelse Gorzen liggen aan het Krammer- Volkerak tussen Brabant en Goeree-Overflakkee. Het gebied is te bereiken via de Vlietdijk in Dinteloord. Aan het einde van de Vlietdijk kunt u parkeren. Het vertrekpunt van de route is op de dijk bij het informatiepaneel. Een automatische brug brengt u aan de andere kant van de Steenbergse Vliet.

Buiten de haven

Beschrijving

De Dintelse Gorzen (540 hectare) is een buitendijks gebied dat tot 1987 onder invloed stond van eb en vloed. In dat jaar werd (als laatste dam van de Deltawerken) de Philipsdam voltooid en veranderde het Krammer-Volkerak van een zoute getijdenzee in een zoet binnenmeer met constant waterpeil. Flora en fauna van de buitendijkse gebieden veranderden enorm. Al snel spoelde het zout uit de bodem en maakten zoutminnende planten als Zeekraal, Zilte schijnspurrie en Schorrenkruid plaats voor zoutmijdende als Akkerdistel en Brandnetel en, wat later, Duinriet en Jacobskruiskruid. Op de zandige grens van slik en schor en op de hoge zandkoppen die her en der voorkomen, schoten massaal wilgen op. Het grondwater bevat echter nog steeds zout en in droge zomers komt dit aan de oppervlakte. Overal kunt u daarom nog zoutminnende planten tegenkomen. Zout en zoet staan gebroederlijk bijeen. Voor de afsluiting van het Krammer-Volkerak was het een open slikken- en schorregebied en groeide hier geen enkele boom. Na de afsluiting zijn langzaam bossen ontstaan.

De veelzijdige begroeiing is een gevolg van een afwisselend zoete en zilte bodem. Hoewel veel zout is uitgespoeld, groeit in de lage slikken nog zoutminnende Zeekraal en Lamsoor. De vroegere schorren zijn begroeid met wilgen, vlier en duinriet. In april zorgen de wilgen en jonge berken voor prachtige groene kleurschakeringen.

Mogelijkheden

Het gebied is alleen toegankelijk over de aangeduide wandelroute. Het wandelpad begint bij een hekje op de dijk. Via een loopbrug komt u in het gebied.

De loopbrug

De blauwe route is ongeveer 2 kilometer lang en is het hele jaar open. De verlenging (nog eens ongeveer 2 kilometer) met gele paaltjes is alleen buiten het broedseizoen open. Het broedseizoen loopt van 1 maart tot 15 juli.

Uitgestrekte vlakten

Wat is er zoal te zien

Lente/Zomer

Wilde Eend, Krakeend, Kuifeend, Bergeend, Meerkoet, Waterhoen, Grote Bonte Specht, Buizerd, Havik, Sperwer, Bruine Kiekendief, Roodborsttapuit, en vele kleine zangvogels.

Herfst/Winter

Wilde Eend, Krakeend, Buizerd, Havik, Sperwer, Blauwe Kiekendief, Grote Zilverreiger, Grote Bonte Specht, mezensoorten, Groenvink, Vink, Keep en Putter.

Jan Benoist

www.westbrabantsevwg.nl

Voor meer informatie en foto's. Geef uw bevindingen en of waarnemingen na een bezoek aan een van de gebieden door aan: redactie

Raymond van Breemen

Op onze vrije maandag gaan wij (Jan en Ik) vaak samen een dagje vogelen in een van de natuurgebieden in de omgeving. Als Raymond een vrije dag heeft gaat hij graag met ons mee en deze keer gingen we wandelen in de Maatjes. Een enthousiast verteller was toen aan het woord:

Hoe belangrijk is het vogelen voor jou?

Het kijken naar vogels is een onderdeel van de natuurbeleving bij mij. Het kijken naar vogels is mijn grootste hobby, maar gaat gepaard met alles wat ik in de natuur ervaar als mooi en interessant. Natuurbeleving is voor mij een leefwijze waar ik niet zonder zou kunnen. Een levensfilosofie waar ik dagelijks mee bezig ben.

Wat betekent de Vogelwerkgroep voor jou?

Ik vind het fijn om met mensen om te gaan die een gelijke interesse hebben en met hen van gedachte te kunnen wisselen en mijn ervaringen te delen. Ook is de Vogelwerkgroep belangrijk geworden omdat ik er goede vriendschappen aan over heb gehouden. Het is een fijne club met mensen van allerlei pluimage.

Waarom ben je lid geworden?

Via de gemeente Breda (mijn werkgever) kwam ik in contact met de Vogelwerkgroep. Ik moest een lezing geven en aansluitend een excursie. Toen zijn de eerste contacten gelegd en later heb ik me aangemeld als lid.

Wat is je vreemdste ervaring op vogelgebied?

Dat was toen ik als klein jongetje met mijn vader meeding om naar een zeldzame roofvogel te gaan kijken. Mijn vader had te horen gekregen dat er in de buurt van Dongen een Vale Gier was gezien. Hij vertelde me dat dit zeer bijzonder was en ik werd heel nieuwsgierig naar die vogel. Onderweg kwamen we in een file terecht en ik werd steeds zenuwachtiger omdat de vogel er waarschijnlijk niet meer zou zitten. Ter plaatse aangekomen zagen we een grote groep mensen staan die van zeer dichtbij naar de roofvogel stonden te kijken. Wat bleek: het was een Bengaals Vale Gier, ontsnapt uit de dierentuin!

Wat is je mooiste vogelervaring?

Eigenlijk alle ontmoetingen met vogels fascineren mij, het vliegen geeft een enorm gevoel van vrijheid en grenzen bestaan niet.

Ik herinner me nog goed een aantal jaren geleden een groep Kruisbekken in boswachterij Dorst in een winters landschap. De Kruisbekken deden zich te goed aan de zaden uit de kegels van een lariks. Een lariks verliest in de winter zijn naalden zodat de Kruisbekken, met name de mannetjes mooi afstaken in het besneeuwde landschap.

Een bijzondere ontmoeting was die met een paar Raven, als je die ziet vliegen ben je meteen verkocht. De meeste vogels hebben wind nodig om te vliegen, Raven spelen met de wind. Fantastisch hoe ze voor hun plezier vliegen, om hun eigen as heen draaien en daarna weer verder zweven.

Wat is je lievelingsvogel?

De Buizerd is wel mijn lievelingsvogel, maar ook de Raaf vind ik mooi. Roofvogels spreken mij het meest aan. Hier ben ik mij de laatste tijd steeds meer in gaan specialiseren. Ik heb op die manier veel contact gekregen met mensen die geïnteresseerd zijn in roofvogels. Ik ben dan ook lid van de Nederlandse Roofvogelwerkgroep en heb daar goede contacten opgebouwd.

Wat doe je zoal op vogelgebied?

Ik ben bijna dagelijks wel met vogels bezig, ook vanwege mijn werk. Ik ben beroepshalve veel buiten, maar ook als ik met de fiets naar mijn werk ga, ontgaat mij geen vogel. Ik ben bij onze Vogelwerkgroep coördinator van de Roofvogelwerkgroep. Ik ben ook aangesloten bij de Uilenwerkgroep en heb daar het gebied de Vuchtpolder onder mijn hoede. Daarnaast maak ik ook vogelfoto's die onder andere zijn of worden gebruikt voor het Stadsvogelboek en voor 't Hupke.

Wat is het mooiste vogelland?

Nederland! Ons land heeft zoveel te bieden op vogelgebied met al zijn verschillende soorten biotopen dat je er niet gauw uitgekeken raakt. In elk jaargetijde zijn er op veel plaatsen allerlei leuke waarnemingen te doen. Af en toe rijd ik wat verder weg om vogels te gaan kijken, maar in mijn eigen omgeving is ook nog veel te zien.

Wat is je favoriet gebied in Nederland?

De omgeving van Breda, de Biesbosch, West-Brabant in het algemeen. Zowel bosgebieden als de mooie open polders ten noorden van Breda spreken me erg aan. Een fietstocht langs de Mark is ook altijd leuk.

Zijn we nog wat vergeten?

Het blijft steeds een verrassing om in de natuur bezig te zijn. Je weet nooit wat je te wachten staat en elke keer weer kom je toch enthousiast thuis als je weer genoten hebt van een leuke wandeling of fietstocht door de natuur. Ook heb ik dagelijks in mijn werk met de natuur te maken en wat is er mooier dan deze combinatie: van je hobby je werk maken?

Martin van Leest

Van de coördinator werkgroepen

Omdat hij niet meer zo vaak in Breda verbleef, heeft Jo Vandeweyer het coördinatorschap van de werkgroepen vaarwel moeten zeggen. Ondergetekende zal proberen om op de ingeslagen weg voort te gaan.

Doelstellingen

Vast aanspreekpunt te zijn voor leden die (willen) deelnemen aan een werkgroep. Een keer per jaar alle groepen bij elkaar roepen voor overleg. Jaarlijks een kort verslag te (laten) maken van de activiteiten van de werkgroepen.

Financiën

Werkgroepen die menen financiële ondersteuning door de vereniging nodig te hebben, dienen daartoe jaarlijks een gemotiveerd voorstel in bij het bestuur. Het bestuur besluit gemotiveerd omtrent die voorstellen. Door het bestuur goedgekeurde voorstellen worden verwerkt in de ontwerp begroting van de Vogelwerkgroep.

Op zaterdag 25 september 2010 is op initiatief van Harry van Vugt (tevens dagvoorzitter) een bijeenkomst belegd te Rijsbergen om een aantal zaken en contacten eens te evalueren. Onderstaand volgt een kort verslag per werkgroep.

Werkgroepen

De Kamertjes

Coördinator is Jan Benoist, telefoon 06-53445492. Deze groep heeft vijftien leden. Beheer en onderhoud (eenmaal per maand in de winterperiode) van een natuurgebiedje in De Haagse Beemden. Dit werk wordt mede ondersteund door de gemeente Breda en het Brabants Landschap.

Dintelse Gorzen

Coördinator is Ronald Buijnsters, telefoon 076-5417105. Deze groep heeft circa tien leden. Maandelijks inventarisatie van het gehele gebied ten behoeve van het beheer door Natuurmonumenten. De telgegevens worden ook doorgegeven aan SOVON. Er zijn voldoende tellers. Het plan is om meer telgegevens bekend te maken en artikelen erover te schrijven.

Rooskensdonk

Coördinator is Harry Janssen, telefoon 076-5810275. Deze groep heeft vier vaste leden. Maandelijks inventarisatie en onderzoek van dit natuurgebied ten behoeve van het beheer door Staatsbosbeheer. Het plan is om meer telgegevens bekend te maken. De excursies worden te weinig bezocht.

Roofvogels

Coördinator is Raymond van Breemen, telefoon 076-5172734. Deze groep heeft vijf leden. Elk lid heeft een vast telgebied. Men doet inventarisatie, onderzoek en tellingen van de roofvogels in ons werkgebied. Er zijn contacten met de landelijke werkgroep. Nieuwe werkgroepleden zijn welkom.

Stadsvogels

Coördinator is Willem Veenhuizen, telefoon 06-10690477. Deze groep heeft circa twaalf leden. Activiteiten waren inventarisatie, onderzoek en tellingen in de bebouwde kom van Breda. Het boek *Vogels (houden)* van Breda, het resultaat van dit werk, is vorig jaar uitgebracht. Of

er een vervolgonderzoek komt is nog onduidelijk. Structureel overleg met de stadsecoloog van Breda vindt plaats hierover. In maart 2011 zullen er stadsvogelactiviteiten plaatsvinden, samen met Vogelbescherming Nederland en collega-natuurverenigingen van Breda.

Uilen

Coördinator is Martin van Leest, telefoon 076-5656713.

Deze groep heeft circa vijftien leden.

Deze combinatie van de voormalige Steenuilenwerkgroep en de Kerkuilenwerkgroep doet aan inventarisatie, onderzoek, nestkastcontroles in Breda e.o.

Onderzoek vindt plaats in zeven telgebieden in Breda en drie daarbuiten. De gegevens gaan naar Brabants Landschap, dat ook de nestkasten ter beschikking stelt. Een beheersplan voor de Steenuil in samenwerking met de gemeente Breda is in de maak. Nieuwe werkgroepleden zijn welkom.

Knotwerkgroep

Deze groep is in oprichting.

Coördinator is Piet Brosens, telefoon 076-5143967.

Deze groep komt voort uit de Uilenwerkgroep. Het is de bedoeling om het beheer en onderhoud van wilgen (het knotten) te bevorderen ten behoeve van vooral de Steenuil.

Winterwatervogeltellingen

Coördinator is Harry van Vugt, e-mail harryvanvugt@live.nl.

Maandelijks tellingen vinden plaats van september tot en met maart. De groep heeft circa tien leden die elk een gebied tellen in diverse delen van West-Brabant. Gegevens gaan naar de provincie Noord-Brabant, Staatsbosbeheer en SOVON.

Weidevogels

Coördinator is Evelien Eversdijk, telefoon 06-53930213.

Deze groep heeft circa dertien leden.

De groep houdt zich bezig met weidevogelbescherming en inventarisatie in de polder Weimeren ten noordwesten van Breda. De verzamelde gegevens gaan naar Staatsbosbeheer en het Brabants Landschap.

Willem Veenhuizen

Coördinator werkgroepen

Fitis

(Raymond van Breemen)

Een Boomvalk?

Op 4 november 2010 kreeg ik van een lid van de Vogelwerkgroep een telefoontje. Hij was in de tuin bezig toen hij boven zich het lawaai van een groepje luid roepende Kauwen hoorde. Oorzaak van het tumult was een kleine roofvogel die door de Kauwen werd achtervolgd. De waarnemer vielen de volgende kenmerken van de roofvogel op: lange puntige vleugels, een witte keel en het formaat. De grootte was ongeveer gelijk aan die van de achtervolgende Kauwen en iets kleiner dan van een gelijktijdig passerende Houtduif. Het was onmiskenbaar een valk. Gezien het formaat en de witte keel móest het een Boomvalk zijn. Andere kenmerken van de Boomvalk als de grijze bovenzijde (bij juvenielen bruiner), zwaar gestreepte borst en buik, zwarte snorstreek en de roodbruine broek en onderstaart van een volwassen vogel (ontbrekend bij juvenielen) waren vanwege het tegenlicht niet te zien.

Wat maakt deze waarneming enigszins twijfelachtig?

De Boomvalk broedt tot bijna aan de poolcirkel, de noordgrens van zijn verspreidingsgebied in Europa. In maart arriveren in ons land de eerste Boomvalken. Maar in april komt de trek echt op gang. De najaarstrek vindt voornamelijk plaats in augustus en september. De laatste doortrekkers passeren ons land begin oktober. Is er dan op 4 november in ons land nog een Boomvalk te zien? Van oktober 1978 tot en met september 1983 werd voor de Atlas van de Nederlandse Vogels (SOVON, 1987) geïnventariseerd. Tijdens die inventarisatieperiode werden er in november twee waarnemingen gedaan van een Boomvalk in Nederland. Wat de datum betreft is het dus mogelijk

Het biotoop

De Boomvalk is het best waar te nemen boven heidevelden, meertjes en moerasgebieden. Ze jagen daar in de vlucht op grote insecten en libellen. Zwaluwen zoals de Gierzwaluw en Huiszwaluw zijn echter hun favoriete voedsel. Maar ook andere kleine vogels, vooral degene die op open terreinen foerageren, behoren tot hun voedselkeus. Echte bosvogels vormen slechts een klein deel van hun prooi. Boomvalken zouden tijdens de trek hun favoriete voedsel, zwaluwen, volgen op de trek naar het zuiden.

Boomvalken zijn niet zoals Buizerd of Wespindief afhankelijk van thermiek tijdens de trek. De tuin van de waarnemer maakt onderdeel uit van grote oude tuinen met veel hoog opgaande bomen. Niet de meest geschikte plaats voor een Boomvalk om te foerageren; maar de waargenomen Boomvalk was zeker een doortrekker en niet een vogel die op jacht was.

In het archief ja of nee?

Is er mogelijk sprake van een vergissing? Het zou hier kunnen gaan om een Slechtvalk. Een Slechtvalk is echter duidelijk groter dan bijvoorbeeld een Kauw. Ook het biotoop is niet dat van een Slechtvalk, maar ook dit kan een doortrekker zijn. Ik heb de waarneming toch als Boomvalk opgenomen in het archief. Of komt iemand met redenen omkleed tot een andere conclusie? Dat verneem ik dan graag.

Gegevens gevraagd

De Boomvalk staat vermeld op de Rode Lijst als kwetsbaar. De reden daarvoor is de afname van de populatie met 25 procent sinds 1960. Dit ondanks het feit dat de Boomvalk geen last had van het gebruik van pesticiden. In de periode 1998-2000 bedroeg het aantal broedparen van de Boomvalk in Nederland 750-1000. De Nederlandse populatie heeft een voorkeur voor verspreid voorkomende grove dennenbosjes op de hogere gronden als broedplaats. Er treedt echter een verandering op in de habitatkeuze door de toegenomen predatie van de Havik op voornamelijk de nestjongen van de Boomvalk. De Boomvalk bouwt zelf geen nest maar maakt gebruik van oude kraaiennesten. Het bestrijden van de Zwarte Kraai kan dus negatief uitpakken voor de Boomvalk. Om de ontwikkeling van de Boomvalk te kunnen volgen zijn dus gegevens nodig. Let op het voorkomen van de Boomvalk en geef de gegevens door. Denk bijvoorbeeld aan waar je een Boomvalk gezien hebt of wanneer je de eerste Boomvalk dit jaar zag (fenologie). Maar ben voorzichtig met het doorgeven van waarnemingen op waarneming.nl!. Als je een nestplaats denkt te hebben gevonden, hang dat dan niet aan de grote klok en vervaag dan de plaats als je de waarneming op waarneming.nl zet. Er zijn altijd mensen die graag een prachtige Boomvalk willen hebben of er geld mee denken te verdienen.

Hans van der Sanden

Plaatsen waar je de Boomvalk vanaf half april kunt waarnemen

Goudbergven

Strijbeekse hei

Mastbos boven de vennen

Waarnemingen en Agenda

1	Havik	17-11-2010	Breda	Mastbosch	Marjo Lips
1	Ruigpootbuizerd	27-12-2010	Drimmelen	Hooge Zwaluwe - Groote Zonzeelsche Polder - oost	Raymond van Breemen
1	Smelleken	12-11-2010	Drimmelen	Brabantse Biesbosch - Spaarbekken Petrusplaat	Ger Duijf
1	Boomvalk	04-11-2010	Breda	Wendel	Ad Rijnen
1	Slechtvalk	11-12-2010	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Martin van Leest
2	Waterral	14-12-2010	Etten-Leur	Westpolder	Tim v.Oerle
1	Houtsnip	17-01-2011	Breda	Haagse Beemdenbos	Raymond van Breemen
2	Witgat	04-11-2010	Breda	Industriegebied / Station Prinsenbeek / Haagse Beemd	Raymond van Breemen
1	Kerkuil	24-12-2010	Breda	Breda - Rith e.o.	Jan Benoist
2	Ransuil	28-01-2011	Alphen-Chaam	Alphen - Het Zand	Jan Vermeulen
1	IJsvogel	17-11-2010	Breda	Mastbosch	Marjo Lips
1	Kleine Bonte Specht	06-11-2010	Zundert	Rijsbergen - Vloeiweiden Bijloop	Raymond van Breemen
1	Grote Gele Kwikst.	29-11-2010	Breda	Haagse Beemden, Melkpad	Hans van der Sanden
3	Pestvogel	02-11-2010	Breda	Centrum	Harry Janssen
2	Roodborsttapuit	20-11-2010	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Andres Scherff
1	Zwartkop	11-12-2010	Breda	Ginneken	Martin van Leest
1	Vuurgoudhaan	14-12-2010	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Polder Maltha - West	Ger Duijf
2	Baardman	30-12-2010	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Polder Maltha - Oost	Raymond van Breemen
1	Witkopstaartmees	23-01-2011	Bergen op Zo	Markiezaat - Kraaienberg e.o.	Rutger van Ouwkerk
2	Matkop	18-01-2011	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Gat van Lijnoorden / Boomgat	Ger Duijf
1	Klapekster	22-01-2011	Alphen-Chaam	Strijbeek - Strijbeeksche Heide	Jan Vermeulen
31	Ekster	21-01-2011	Breda	Hoge Vucht-Biesdonkweg	Hans van der Sanden
1	Noordse Kauw	30-12-2010	Breda	Breda	Harry Janssen
1	Bonte Kraai	23-01-2011	Woudrichem	Almkerk - Den Duyl	Harry van Vugt
8	Grote Barmsijs	23-11-2010	Breda	Teteringen	Mariëtta Peters
10	Kruisbek	13-12-2010	Alphen-Chaam	Chaam - Chaamsche Bossen	Harry van Vugt
7	Appelvink	18-01-2011	Breda	Teteringen	Richard de Jonckheere

Dit is een selectie van waarnemingen. Alle waarnemers bedankt! Hans van der Sanden

Zie voor alle waarnemingen , www.waarneming.nl

datum	activiteit	contactpersoon	info	bijzonderheden
8 maart	Ledenbijeenkomst	Ellie Pruiksma	076-5658570	Lezing Jip Lauwe Kooymans
9 maart	Vroege vogelgeluiden	Marjo Lips	076-5150627	marjo.lips@planet.nl
17 maart	LEDENVERGADERING	secretaris	secretaris@westbrabantsevwg.nl	Heuvelzicht 20.00 uur
20 maart	Vroege vogelgeluiden	Marjo Lips	076-5150627	marjo.lips@planet.nl
20 maart	Stadsvogelexcursie	Willem Veenhuizen	0610690477	Start Grote kerk 07.00 uur
30 maart	Vroege vogelgeluiden	Marjo Lips	076-5150627	marjo.lips@planet.nl
10 april	Vroege vogelgeluiden	Marjo Lips	076-5150627	marjo.lips@planet.nl
17 april	Vogeltocht	Piet van Iersel	076-5816382	Voor 9 april aanmelden
17 april	Stadsvogelexcursie	Willem Veenhuizen	0610690477	Wilhelminapark 07.00 uur
20 april	Vroege vogelgeluiden	Marjo Lips	076-5150627	marjo.lips@planet.nl
21 april	LEDENBIJEENKOMST	Ellie Pruiksma	076-5658570	Polenwerkgroep Jan Benoist
1 mei	Vroege vogelgeluiden	Marjo Lips	076-5150627	marjo.lips@planet.nl
8 mei	Vogeltocht	Piet van Iersel	076-5816382	
11 mei	Vroege vogelgeluiden	Marjo Lips	076-5150627	marjo.lips@planet.nl

Zie voor actuele informatie onze digitale nieuwsbrief

De werkgroepen

Stadsvogels, Dintelse Gorzen, Rooskensdonk, Knotten, Uilen, Weidevogels, Winterwatervogeltellingen, Roofvogels en De Kamertjes.

